

ABSOLUTNÍ TICHŮ

Václav FRANC

Seděli pod jabloní,
chystající se vydat svědectví o novém jaru.

Navzájem podepření,
nakláněli hlavy k sobě.

Díval se o 180 stupňů od jejího zorného pole
a přece věděl, na co myslí.

Nenapadlo jej nic chytřejšího, než se jí zeptat.

Chvíli mlčela, pak se pousmála:

„Ještě nikdy jsem neslyšela absolutní ticho!

Pojď, najdeme ho spolu!“

Chytil její ruku a natočil se k ní.

Jeho ukazováček se dotkl jejích rtů.

A bylo TICHŮ.

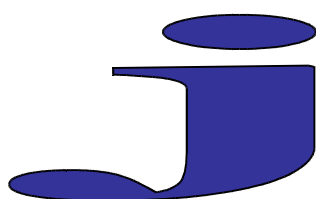
Nevím jak dlouho, ale bylo to ticho těch dvou.

Byli nejbohatším párem na světě.

Měli svoje první

ABSOLUTNÍ

TICHŮ.

PRO CHVÍLE
POHODY

Č.2

Vážený čtenáři,

tak je tady ČAJ podruhé. Tentokrát se, kromě mé úvodní mikropovídky (má jarně naladit), setkáváš se čtveřicí autorů a autorek, různého věku a zaměření, (co se týče literární tvorby). Poprvé se v ČAJi objevuje autor, který není z Jičínska, ani o našem kraji nepíše. Myslím, že to může pomoci nejen jemu, ale i nám, abychom se neuzavírali do svého mikrosvěta.

Přeji jarní pohodu při jarním ČAJi.

Václav Franc

OBSAH ČÍSLA:

Daniel KELLER – Časová tíseň (3)

Monika EBERLOVÁ – Chodba úsvitu (5)

Zlata ZÁKOUTSKÁ – Ach, ta mládež (9)

Renáta ŠŤASTNÁ – Olivie (15)

HOST ČAJE: Daniel KELLER (o sobě)

* 29. 9. 1970, nezaměstnaný, bydliště Kutná Hora, účast na dvou soutěžích – Mladý literární Beroun 1989 a Bezručice 2002, jedno čestné uznání.

Uveřejněná tvorba žádná. Koníčky – deskové a karetní hry, okrajové náboženské skupiny, tvorba WWW, experimenty s česnekem. Mějte se hezky a ať Vám dupou písmenka.

ČAJ pro chvíle pohody

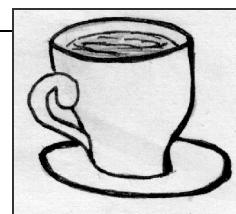
č. 2, duben 2003

Vydáno 4. dubna 2003

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Interní tiskovina LISu

Ročník II

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

ČASOVÁ TÍSEŇ

Daniel KELLER

„Dámy a pánové, každý z nás už byl někdy v časové tísní, a kdo by to chtěl popřít, ten je v ní pořád.“ To není parodie na Freuda, to je život. Na jeho šachovnici je potřeba učinit mnoho tahů, a času je někdy tak málo, že pomyslné hodiny, a zejména hrozivě nachýlený kontrolní praporek, se stávají měřítkem vítězství a prohry...

Protože šachy jsou hra zcela spravedlivá, hrají se s omezeným časovým limitem. Leckomu by se dvě hodiny na čtyřicet tahů mohly zdát dost, možná i příliš mnoho, ovšem autor článku nezná nikoho, kdo by ten „box intelektů“ alespoň občas nezažil.

Diagram 1

V pozici na diagramu 1 by bílý rád využil lepšího postavení krále, avšak symetrická pěšcová struktura dává černému slušné vyhlídky na záchranu. Bílý vymyslel zajímavý plán, jak využít soupeřovy časové tísně. Na svůj poslední tah spotřeboval dvacet minut – téměř všechen zbývajících čas – a **38. Kf3-e4** zahrál s téměř padajícím praporkem. Nabízí se otázka, nad čím vlastně tolik přemýšlel. Vždyť krále je potřeba v koncovce aktivizovat, umístit ho co nejvíce vpředu, aby chránil vlastní pěšce, napadal soupeřovy a bránil černému králi v podobné činnosti. Proč tedy bílý tak jednoduchý tah nezahrál hned? Prohospodařil snad dvacet minut jen tak? Nebo

sledoval nějaký zvláštní cíl?

Černý okamžitě odpověděl **38...Ja6-b4**, protože celých těch dvacet minut zvažoval, co se může stát po 39. Sc3×b4, a došel k závěru, že výměna není pro bílého výhodná. Podobně uvažoval i bílý, jenže šel o kousek dál. Viděl, že po okamžitém 39. Sc3×b4 vznikne soupeři vzdálený volný pěšec, čímž se pozice zkomplikuje, a cesta k výhře nebude snadná. Ale viděl rovněž, že kdyby měl už pěšce na a4, získal by jeho jezdec krásné blokadové pole b3, odkud by nemohl být vyhnán a odkud by mohl odskakovat na d4, c5 nebo a5, aniž by ztratil kontrolu nad volným pěšcem soupeře. Proto si nechal téměř všechen čas projít a tah **39. a2-a4!** provedl ve vrcholné časové tísní. Má málo času, musí hrát rychle. Má napadeného pěšce, výměna na b4 se nehodí, musí tedy pěšcem utéci. Uteče na bílé pole, aby

neomezoval vlastního střelce. To všechno je nabíledni, to všechno je vidět na první pohled, to všechno ihned chápe vůdce jasné, nepřemýšlí a2-a4, nenapadne v postavení pěšců postavení. Pozici, střelce za jezdce, celých dvacet

Šachy mají podivuhodnou přednost, že mozek při soustředění duševní energie na úzce vymezenou oblast ani při nejnáročnějších duševních pochodech neochabne, spíše se jeho činnost a napjatá pozornost ještě zvýší. (Stefan Zweig v Šachové novele)

Minut na čas bílého. Proč tedy o všem přemýšlet znovu, když praporek navíc hrozí už užit spadnout? Na b4 bílý nevzal, asi i on ví proč, takže tam jezdce necháme a zahrajeme **39...Ke8-d7**, abychom neztráceli čas. Na tah **40. Sc3×b4** bleskově odpovíme **40...c×b4** a jsme spokojeni, že tíseň skončila. Letmo kontrolujeme, jestli všechno vychází, jak jsme odhadovali, jestli třeba klape protihra s krajními pěšci, jakmile se bílý král vzdálí, a tu vidíme, ó hrůzo, "a" pěšec se k napadení jezdce nedostane, pole b3 je najednou nedostupné, možnost jiné protihry není, koncertu jezdce a krále na dámském křídle můžeme jen přihlížet. A to jen ten tah pěšcem, to 39. a2-a4, jasně obranný tah, který vypadal, že nám konečně dovolí vydechnout, a zatím rozhodl celou partii. Peskujeme se za povrchnost, za důvěru věnovanou soupeři, za to, jak čtyřhodinová dřina přišla ve chvílce vniveč. Opusťme na chvíli čtyřiašedesát polí a posadíme se třeba do tramvaje. Blíží se naše stanice, jdeme si stoupnout ke dveřím, tramvaj zastaví, vystupujeme. Na ostrůvku se div nesrazíme s někým známým, třeba dokonce s naší někdejší láskou. V tlačenci se sotva stihneme pozdravit, ale dříve, než slyšíme, jak dotyčná nebo dotyčný volá: „Dneska se ve spěchu čili impulsivní, bezprostřední, prvoplánové, nebo hledat něco promyšleného. Ovšem teď se z do kavárny. Tatáž osoba, tatáž věta. Pouze podmínky kavárna není tramvaj a příjemné posezení je rovněž srážka. A tak tedy to, co v prvním případě přijmeme

černých. A protože je to tak o skrytém smyslu tahu 39. ho, že „kosmetická“ změna dává bílému hladce vyhrané která vznikne po výměně přece zvažoval dlouho, minut na čas bílého. Proč

nás to může zamrzet, mi o tobě zdálo!“ Zřetelně nemáme důvod nevěřit tramvaje přenesme třeba se změnil, protože něco jiného než náhodná jako něco až dětsky

Diagram 2

důvěryhodného, nyní kriticky zkoumáme, ať už se jedná o větu, nebo o tah na šachovnici. Dostáváme se k první zvláštnosti hry při nedostatku času. **Toho, kdo je v časové tísní, mnohem méně podezíráme.** V našem případě bílý spotřeboval téměř všechn čas, aby u černého posílil pocit bezpečí, jenž měl za následek slabý tah 39...Ke8-d7 místo 39...Jb4-a2, což by pozici bylo snadno drželo.

Na diagramu 2 se jako poslední tah hrálo **43. Je4-f6??** a poté pádem praporku černé skončila oboustranná časová tíseň. Proč až nyní? Limit je přece čtyřicet tahů. Ano, ale protože ani jeden ze soupeřů poslední tahy nezapisoval, blicalo se až do této chvíle, a tah 43. Je4-f6?? slouží jako krásný příklad chyby pramenící z nedodržení zásady, jež zní: **Nemůžete-li zapisovat tahy, dělejte alespoň čárky na partiáři, protože potřebujete vědět, jestli už tíseň skončila.** Kdyby svůj 43. tah udělal bílý v klidu a ne pod vlivem visícího praporku, jistě by si všiml možnosti 43. Dc3×d4, se snadnou výhrou. Takto jeho prodlouženou časovou tíseň ukončil až pád praporku, po němž soupeři doplnili zápisy partií. Nyní, už s dostatkem času, měla černá možnost rychle vyhrát tahem 43...De7×f6! s následnou vidličkou na e2. Ovlivněná

dosavadním průběhem, kdy se musela pouze bránit, a proběhlou časovou tísní si však vůbec nepřipustila, že by v pozici mohla hledat výhru. Její tah **43...Kg8-g7??** dělá dobrou reklamu zásadě: **Jděte se projít, když je po tísní!** Bylo totiž potřeba se uklidnit, přepnout na normální myšlení, získat objektivnější pohled na postavení, hledat nejen možnost obrany, ale i možnost výhry. Jen málokdo se totiž dokáže ihned přeorientovat na normální, pomalou hru, většina hráčů zůstává ještě chvíli naladěna na časovou tíseň, tudíž – a v tom spočívá výhoda i nevýhoda tísně – **naprogramovaná na nejdůležitější věc.** S visícím praporkem totiž nehledáme žádný nadstandard, dáváme pozor na nejtěžší hrozby, v technických pozicích na hlavní strategické motivy a jsme schopni zahrát sérii neuvěřitelně silných tahů, pokud zapadají do tohoto rámce. Jestliže se z něj vymykají, obvykle něco pokazíme právě z koncentrace na vůdčí motiv. Vše ostatní musí totiž jít stranou, protože času je málo. Není čas na tvůrčí snahy, ale ani na depresi nebo strach. Rozšířené zornice, horečné těkání po desce. Zbystřené smysly, zvládnání podstatného, zhmotnění pudu sebezáchovy. Jako by na našem místě seděl někdo jiný. Pro případy krajní nouze vládne naše tělo pozoruhodnými schopnostmi. Vyrazíme dubové dveře, skočíme ze třetího patra, přežijeme noc na mraze, zvládneme řadu dní hladovět. Například po těžkém úrazu dokáže tělo velmi úsporně hospodařit s kyslíkem – zásobují se pouze orgány, jež musí fungovat nepřetržitě, jako srdce a mozek. Ostatní orgány, jako třeba ledviny, přiděl kyslíku nedostávají a odumírají, pokud tento stav trvá příliš dlouho. Často lidé neumírají následkem samotného úrazu, ale následkem nouzového stavu, který byl úrazem způsoben. Je v tom cosi děsivého. Stejná schopnost nás může zachránit i zabít. Vlastní schopnosti přežít můžeme padnout za oběť. Držíme-li se jen vůdčího motivu, strohá věcnost z nás dělá nezničitelné stíny. Žijeme pro sebe i sobě navzdory. Jako vězni i jako vězňitelé. Ve víru krize se omezujeme na pohled vpřed, citové věci odsouváme do zapomnění. Věcnost na věcnost. Blízkým kupujeme drahé dárky, a přitom nejlepší dárek jsme my sami. Pro samé stromy nevidíme les.

Ani krok stranou. Ani krok ze správné cesty. Hektické opojení. Připomíná to nejtvrdší sekty. Je celkem příznačné, že lidé, kteří pomáhají jejich členům dostat se ven, tzv. výstupoví poradci, uvádějí jako jednu z hlavních podmínek úspěšného zásahu zdánlivou samozřejmost – dopřát dotyčnému čas a spánek...

Jste-li přesvědčeni, že tah, který jste vymysleli, je dobrý, proboha, udělejte ho!
(J. R. Capablanca)

Vraťme se na šachovnici. Proč vlastně časová tíseň vzniká? Snad nejčastěji to bývá následkem snahy **nacházet v pozici nejlepší tahy.** Taková snaha bývá málokdy účinná, i proto, že nejlepší tah leckdy prostě neexistuje; hráč promyslí většinu času, a pak, s visícím praporkem, nejenže nenajde nejlepší tah, ale mnohdy nestačí sledovat, je-li dobrý. Dlužno dodat, že malá praktičnost těmto hráčům obvykle příliš nevadí, protože více než výsledek partie je zajímavá její tvůrčí obsah. S perfekcionismem může souviset i jiná častá příčina – snaha dostat se za každou cenu do pozice, o níž víme, že nám vyhovuje. Abychom se **vyhnuli**

neznámým pozicím, investujeme mnoho času a energie; mnohdy i marně. Strach z neznámého nás vede k tomu, navodit osvědčená postavení silou mocí i za horších podmínek. Podobně se může stát, třeba v nadějných pozicích, že se budeme snažit najít cestu, na níž se **vyhneme riziku.** Taková snaha bývá málokdy úspěšná, protože jen vzácně se vyskytnou partie, ke kterým nemá soupeř až do konce co říci. A i když se takovou cestu najít podaří, zkomplikuje nám život časová tíseň čili něco ve stylu „nechci slevu zadarmo“.

Někdy za přílišnou spotřebou času stojí **přeceňování nebezpečí.** Vidíme hrozby tam, kde nejsou, varianty mnohokrát přepočítáváme, hledáme jistotu. Stává se to zejména ve významných, důležitých partiích. Spoustu času mnohdy promarníme **přemýšlením o dřívějších tazích.** Hráč se dostane do horší pozice a vyčítá si, proč před pěti tahy nezahrál něco jiného, a nakonec se na sebe zlobí, že hrál sicilskou a ne francouzskou. Z hlediska partie takové úvahy postrádají smysl; navíc navozují pocity, které ztěžují reálné uvažování.

Někdy se do časové tísně hráč dostává úmyslně ve špatné pozici, cítí-li, že klidná hra by nedávala naději. Soupeře to může znervóznět nebo v něm probudit sklon k povrchnosti.

Občas na šachovnici vznikne tak komplikovaná pozice, že i zarytý odpůrce časových tísní spotřebuje hodně času, aby se na desce vyznal. Vyplatí se to v některých ostrých systémech, kde první uklouznutí rozhoduje vše. Nebo cítíme, že pokračování zvolené soupeřem není korektní, a dáme si záležet na jeho vyvrácení. V obou těchto případech jsou příčiny tísně čistě šachové, nikoli psychologické. Vymýšlely se metody, jak se časové tísně vyvarovat. Velmistr Spielmann radil nechat si na poslední tah alespoň pět minut. Že je to rada sporná, potvrdí snad každý, kdo dělal maturitu. Podobně metodu „soukromých časových kontrol“, čili třeba 15 minut na prvních 10 tahů atd., nelze doporučit. Na začátku partie totiž nelze odhadnout, kdy v jejím průběhu dojde ke krizi. Navíc by používání této metody často vedlo k „soukromým“ časovým tísním. Někdo se snaží řešit problémy s časem tak, že přemýšlí po celou dobu, i když není zrovna na tahu. Tento způsob je nejen značně namáhavý, ale i poněkud neproduktivní; často se hráč zaobírá variantami, které nemohou vzniknout. Mnoho času se dá ušetřit rychlou hrou v zahájení. To ovšem předpokládá výtečné teoretické znalosti, pokud se nechceme dostat v úvodu partie do nevýhody. Navíc hrozí chyba z povrchnosti – hráč sice dobře zná variantu, ale do vzniklé pozice se obtížně vžívá.

**Život nás vede k tomu,
v jistý okamžik vyvinout jistou aktivitu,
v jiný ji zadržet.
(I. P. Pavlov)**

Velmi opatrní šachisté hru raději zklidní, zjednoduší, jen aby se do časové tísně nedostali. Takový způsob se může vyplatit v namáhavých turnajích, kde v závěrečných kolech rozhoduje především výdrž. Nedá se ovšem používat neustále, pokud chce hráč skončit na špičce tabulky.

Způsobů je mnoho. Každý má své nevýhody, žádný nelze používat univerzálně. Koneckonců, otázka ani tak není, jak se vyhnout tísní, ale spíše **jak se vyrovnat s časovým omezením**. Můžeme hned v začátku spadnout do krkolomné varianty nebo čelit soupeřově novince; pak nám asi nic nepomůže, tísní by se nevyhnul zřejmě nikdo, tohle nezáleží na nás. Jindy zase hrajeme partii klidnou, nenáročnou, v níž ke zostření boje až do konce nedojde. Ani náznak komplikací, ani náznak tísně. A někdy se objeví postavení, kde budeme cítit nadějnou cestu, kterou (snad) při troše námahy najdeme. Záleží na konkrétní pozici a na osobnosti hráče (i jeho soupeře), záleží na duševním i tělesném stavu, na dosavadních zkušenostech s tísněmi, záleží na mnoha věcech. Třeba i na teplotě v hrací místnosti. Je na každém hráči, co všechno bere do úvahy a jak se rozhodne. Časová tíseň prostě patří k šachu, ovšem není samo o sobě žádná zásluha se do ní dostat. Proto když už do ní směřujete, tedy ať to za to stojí. Zachovávejte si přehled o odehraných tazích, abyste věděli, jestli je po tísní. A jděte se projít, jakmile tíseň skončí.

CHODBA ÚSVITU

Monika EBERLOVÁ

Plamínek svíčky večerní na kuchyňském stole lehce zní, tělo jeho vyčerpané neslyšně oddechuje, prožil svůj poslední soud a konečně ví, kdo je.

„Arte, jsi to ty?“ hledá hlas Mordrův ve tmě zhaslých pochodní. Úzká chodba, čpící vlhkou hnilobou táhne se kamsi k čertu a tak děsivě tichá, že vlastní kroky a těžký dech ježí chlupy na zádech. TICHŮ. „No tak Arte,ozvi se přece.“ Mordr už toho má za posledních pár dní dost. Je netrpělivý, vyčerpaný a otrávený. „Pitomej nápad, tenhle hrad, prokletý místo! Proč jen chtěl jsem tu spát?!“

Bylo krásný odpoledne, takovýto, jako že svítí slunce, vzduch se teplem tetelí a člověk by téměř chcíp, jak je mu vedro a dusno.

Roztrhaná košile a děravý džíný ho v tomhle studeným tlejícím mražáku moc nehřejou, plíseň jako by mu rostla přímo na jazyku. Tma, jež nezná stínů, a cosi kluzkého omotává mu nohy. Chce utíkat, rychleji, rychleji, mlátí sebou a strach mu jazyk váže. Kluzká hmota tuhne, jako závaží ho k zemi sráží, padá..., ale stále se rve s čimsi. Jak šílený, zoufale slizy rozráží, tuhne kol něj, svírá ho beznadějí. Bezmocně plácá a plácá kolem sebe. Svět v kluzké cosi změnil se. Tu světlo hebounké rozzářilo se ve tmě.

„Arte?“ vyklouzlo mu z plesnivých úst.

„Takhle se pachtíš ve svém životě, jako v této stoce Jsoucna, Mortre. Tuhne kolem tebe pocit, že nevíš, proč tu jsi, neznáš své místo v čase a prostoru.“

„Co blbneš Arte, ksakru! Zbláznil ses, nebo co? Hledám tě v týhle posraný díře už celý dny! Potkani mi šmejděj kolem noh a plíseň rozleptává mozek! Dej mi ruku a vyvedu tě z tohoto sajrajtu ven!“ chmátl vztekale po Artově

ruce, jež nehmotná zůstala stát.

„Co je tohle za figly?“ Mortr si připadal najednou bezmocný, zesláblý a chtělo se mu brečet. Klečel ztěžklý, orvaný a utahaný v kluzké stoce Jsoucna, nechápaje vůbec nic. Zda je to pravda, nebo se zbláznil. Art, jeho přítel od dětství, se před ním vznášel v hebounkém světle a ustaraně se naň díval. Svět, který před pár dny opustil, mu připadal tak vzdálený a neskutečný jako sen.

„Do prdele! Do prdele....!“ klel mezi vzlyky.

„Vidíš sám, Mortre, že neznáš svou cestu. Nevíš, co je sen, realita, kdo jsi a kde je tvůj skutečný domov. Sám jsi však vstoupil do říše svých tajných splínů a radostí, do zrcadla času svého bytí, abys pochopil. To prvý krok na dlouhé cestě k poznání, která nemá směr zpáteční. Přesvědč se sám!“ promluvil tiše Art. Zmatený Mortr se otočil, aby mohl zbaběle utéct, ale neproniknutelná tma starých dogmat a předsudků tvořila pevnou zeď.

„Běž dál, Mortre, a neboj se postranních uliček, vždy tě navedou zpět do řeky Jsoucna. Vynecháš-li jedinou, ta další tě vrátí před tu opomenutou. Konec poznáš sám.“ S posledními slovy se obraz pomalu rozptyloval a drobná světýlka záře pohasínala jako jiskry prskavky. Mortr byl celý zkoprnělý. Těžce se zkoušel plazit v tuhé stoce kluzkého slizu, nechápaje nic.

Po chvíli pocítil závan čerstvého vzduchu, naděje, i když nevěděl vlastně v co, v něm rozbouřila poslední energii. Doplazil se k první postranní uličce. Byla suchá, kamenitá, ale zcela jistě vedla k životu. Hnal se po ní jak splašený kuň, jak nabíral na rychlosti, najednou zjistil, že mezi stehny svírá teplé rozehřáté tělo opravdového koně. Pevně sevřel otěže a tryskem vběhli mezi vřavu bitevní. Rámus šrapnelů a ječících těl ho ohlušil.

„Josefe! Josefe! Kde jsi byl? Jsme na ústupu. Hni sebou!“ křičel na něj voják ve světle modré uniformě potřísněn krví a děsem v očích. Ke svému údivu v něm poznal Arta. V záplavě výbuchů děl, třeskotu šrapnelů a vzduchu plného dýmu a smradu spáleného masa hnali dál vedle sebe přes mrtvoly těch, kteří nestihli utéct. Nevnímající, že řev zuřící bitvy slábne, až se ztratil docela. Zastavili uštvané koně, zpcení a špinaví sesuli se na zem. Tichý les s kobercem z měkkého listí příjemně voněl tlením a mírnil jejich rychlý dech. Unavení koně tiše ržáli.

„Josefe, prohráli jsme. Prokletá válka! Celý pluk nám rozprášili. Ani nevím, kde jsme.“

„Je to svinský, můj příteli. Nevím přesně kde, ale jsme hluboko v nepřátelském území. Ti hnusní prušti psi půjdou hledat zraněné a zběhlé. Měli bychom jít, Martine, než nás tu najdou.“ „Kam máme jít? V první vesnici nás vydají do rukou těch pruských sviní. Umřeme tady bezejmenní a mrchožrouti budou mít hody!“ Martina se zmocňovala panika.

„Seber se Martine! Nekňuč jako zneužitá panička! Chytni koně za uzdu a jdem!“ křikl pevně Josef a smýknul Martinem, až mu kosti zapraštěly.

Táhli se tiše jako stíny lesem i loukami, hlady opékali si žáby a žíznivě pili z potoků, nemajíce tušení, že teplé podzimní dny budou také jejich posledními.

„Hele Martine! Táhle někdo leží! Vypadá to na pruský prase!“ vykřikl Josef překvapen a spěchal k ležícímu. „Opatrně, příteli, může to být past!“ nabádal ho Martin. Přistoupili plíživě blíže, ale smrad ze zkažené mrtvoly je rychle vrátil zpět. „Je to Prušák smradlavá!“ ulevil si Martin. „Smrdí hnusně, ale má prušáckou uniformu!“ bleskl Josefovi nápad.

Moc pohodlné to zrovna nebylo, ale o to bezpečnější. O několik málo dnů se měla Josefova prozřetelnost vyplatit. Ale komu?

Chladné, krásné podzimní ráno prosvítalo skrze stromy, vlhké od ranní rosy. Podřimující, promrzlá těla, choulící se k sobě ještě spala. Vyčerpaní koně se odevzdaně pásli na louce. Vtom však polekaně zvedli hlavy. Vyuřil je dusot koňských kopyt. Zaržáli v předtuše blížícího se nebezpečí.

„Vstávej, příteli, je zle! Pruská hlídka!“ vyjekl Martin a snažil se rozhýbat prostydlé svaly. Josef vyskočil, chtěje se hnát ke koním.

„Stát! Žebráci rakouský!“ pruská hlídka zastavila u nich s namířenými puškami.

„Kdo jste?“ křikl velitel, zmaten pruskou uniformou.

Jen pár vteřin zaváhání a v Josefovi zvítězilo špatné já:

„Jsem Prušák jako vy. Tohodle zajatce vedu do tábora, bohužel jsem zabloudil. Právě mi, sviňák zrádná, chtěl podříznout hrdlo!“

„Co se vláčíš s takovou lůzou? Riskuješ svůj život pro ubožáka? Přivažte ho ke stromu!“ zavelel kapitán. Martin nechápal, co se děje, třeštil oči na Josefa a nemohl uvěřit. Marně se vzpíral z posledních sil přesile zhrublých vojáků.

„Pal!do prdele s pruským hajzlem,“ zabručel velitel, když ze zuboženého těla vytryskly poslední rudé pramínky života. Jen pár vteřin nelidskosti a v Josefovi ztvrdlo srdce. Nic nezatvrdí tolik lidské city než vědomí vlastní viny. Podlá zrada v něm zrála jako nádor, nepozorovaně, tiše. Příliš pozdě si jí všiml, zachvátila ho celého.

„Nasedni a jdem! To seš voják, že nedokážeš zabít nepřítele? Smrdíš jako zetlelá děvka,“ ulevil si pruský kapitán.

Josef nic nevnímal, neslyšel, v hlavě mu bzučel celý voj včel, vakuum....., bylo tu, a on necítil ani vlastní tělo. Nevěděl, že prošel okolo mrtvého těla Martina, poklepal ho na rameno, snad jakoby omluvně, a coural se

dál. Obklopilo ho tiché prázdno a on šel bůh ví kam. „Nechte ho jít, kapitáne, je to nákej magor. Vypadá, jako by mu ulitly včely!“ ozval se pobočník pruské hlídky.

Z úzké, temné chodby ozývalo se štkání. Táhlé a zoufalé prořezávalo staleté ticho. Na dně plesnivé chodby líně se povaloval tuhý sliz.

„Já jsem tě nechtěl zabít, co jsem měl dělat? Takhle jsme přeci měli šanci, Arte. Mohli jsme žít! Já nejsem zrádce. Proboha, nejsem zrádce! Arte, odpust mi, prosím, řekni, že nejsem zrádce! Já, já ne ...“ hořce plakal, kleče v lepkavém slizu stoky Jsoucna. Možná plakal několik dní, těžko říci, ale i jeho pláč a poznání vlastní zrady sláblo. I stoka Jsoucna v kamenné, točivé chodbě se malinko zředila.

Pohnul se těžce, neohrabaně dál, oči oteklé a v srdci strach. Strach z vlastních činů, strach ze svého já. Plazil se nejistě dál a vypaňující se sliz odkapával mu pozvolna na záda. Dlouho tápal ve vlhké tmě, potkával neznámé postranní uličky, ale nechtěl vstoupit. Až ho jedna zvábila svým teplým a kupodivu suchým vzduchem. Paprsky sluníčka dosahovaly až sem do temné kobky podhradních chodeb. Postupně šel dál, narostly mu vlasy s hustým plnovousem, ruce cítil hrubé, mozolnaté, jen snad pach vlastního těla se nezměnil. Bylo mu příjemně, lehkým krokem jako by se vznášel nad zemí. Radost prostupovala celým tělem, naplňovala ho očekáváním a touhou. Zrychlil svůj krok a těšil se, jen ještě nevěděl vlastně na co. Vyšel ven do teplého letního dne, jenž se kol něj rozprostíral. Na udržované zahrádce kvetly nejrůznější květiny zvláštních vůní, domácí pes Bob mu olizoval paty a z chalupy za ním ho lákala vůně nedělního oběda.

„Janku, pojď ke stolu! Copak tam tak stojíš a ziráš do prázdna?“ zavolala na něj jeho paní Bětka. Vypadala v okně chudé chalupy jako zlatý prstýnek blyštící se na kameni v lesním potoku. Plná života a pěkných tvarů, svým úsměvem přitahovala Janka vši možnou přirozenou silou. Miloval ji. Miloval ji náruživě, bláznivě žárlil i na jejího psa, když seděl na jejím klíně a olizoval jí ruce. Tiše se usmívala a předla jako kočka. Trpělivě snášela zoufalý nedostatek peněz, její optimismus dodával Jankovi sílu prát se s nepřízní osudu. Celé dny maloval krásně hrníčky, talíře, džbánky, vázy a cokoliv všelikého, co sám vyrobil. O sobotách pak je paní Bětka chodila prodávat na městský trh. Trmácela se se závěsným žebříkem na zádech, skroucená pod tíhou ruční krásy. Vždy si našla svůj kousek místa mezi starou babkou kořenářkou a statným tepařem s jemnými dlaněmi. Byl mladý jako Janek a z jeho čistě oholené tváře vždy přivítaly Bětku hnědé, vlídné oči. Celý týden odloučení jim připravil vášnivé chvíle plné lásky, které se častokrát naplňovaly při zpátečních cestách. V těch chvílích zapomínali na těžký život středověkých řemeslníků, na krysy, jež užíraly jim doma skrovné zásoby jídla, na každodenní dřinu od svítání do noci. Život zdál se jim krásnějším, čím vzácnější byly chvílky společné.

„Ahoj Janku! Kamaráde můj! Pojď ke mně, jak dlouho jsme se neviděli!“ zvolal radostně Ota a s rozpraženou náručí se hnal vstříc Jankovi. „Oto, bože můj, jsi to ty? Je to možné?!“ staří kamarádi padli si v obětí a v mžiku jim prolétly hlavou všechny dětské vzpomínky.

„Starý brachu, tak už tě ten velký svět vykopl zpátky. Kde se bereš v naší vsi?“ vyptával se Janek. „Pojď do naší krčmy, to musíme zapít.“ Rozjásaní vešli do krčmy U Řezbáře a dlouho do noci nad korbely piva rozprávěli o cestách Otových, který hned po vyučení utekl do světa, snad za štěstím, kdo ví. Se smíchem vzpomínali na dětské průšvihy a mladistvé bláznovství, které spolu prožili. Ten večer vrátil se Janek pozdě v noci domů ve sdílné náladě. Bětka netrpělivě posedávala u krbu, několikrát jí jehla spadla z rukou.

„Janku, kde jsi byl? Měla jsem hrozný strach, že se ti něco stalo?“

„Ale Bětuško, sluníčko moje, jakýpak strachy. Dnes je můj den,“ udobřoval si ji Janek rozjařeně. „Spíš byl, řekla bych. Už je hodně k ránu. Měl by si už dávno spát.“

„Bětuško moje, chystej na zítřka skvělý oběd. Přejde k nám Ota, můj přítel od plenek, víš, ten, o kterém jsem ti tolikrát vyprávěl,“ hlaholil Janek a soukal se do postele. V Bětce zatrnulo, nebyla si jistá proč, ale měla zvláštní pocit spíš obavy než strachu z nadcházejícího dne. Zatímco její opilý muž chrápal, že musel budít i to prase v chlívkou, ona přemýšlela, nemoha usnout. Na mysl přicházely jí myšlenky o lásce k Jankovi. Měla ho ráda a nikdy by ho neopustila. Tolik se snažila být mu oporou a dobrou manželkou, ale vášnivou lásku, co blázní mozek a vaří krev cítila k tepaři.

S jitřenkou kohout zakokrhál a s polednem oběd hladově přivolával. Zapečené brambory s vajíčkem a cibulkou příjemně voněly.

„Dobrý den, tak jsem t....“ Ota vešel do sednice a poslední slova zadržela se kdesi v krku, úsměv zkameněl. „Vítej Oto, pojď dál. Toť má ženuška Bětka, jak jsem ti včera vyprávěl. Co jí říkáš?“ s bodrým úsměvem vítal Janek Otu. Hrnek s mlékem vypadl z ruky, vychlístlo mléko mezi střepy a v tváři Bětky vykvetly růže. Polekané oči zatěklaly po místnosti a klín zvlhčil se touhou. Vroucné obětí dlouholetých kamarádů zchladlo, snad někdo jiný si je vzal. „Asi se znáte...“ poznamenal zmatený Janek. „Jo,“ odpověď zněla odkudsi z daleka. Napětí ve světnici houstlo, mlčení prohlubovalo protichůdné myšlenky třech nešťastných bytostí. Janek zasažen ostřím zrady nevěrné, jako by těžké kladivo kováře dopadlo na jeho hrud', odchází

„Mami, dívej, tady někdo leží!“ hrne se malá dívenka k příkopu u prašné cesty na městský trh. „Nechod' k němu blíže, Marie, nějaký opilý pobuda se tu válí ve vlastních zvratkách,“ znechuceně odtáhla strhaná Bětka Marii od mrtvého opilce, z jehož očí již dávno vyprchalo cokoliv lidského. Divný pocit trhnul jí srdcem, dávný závan hříchu zatemnil jí myšlenky. Courala se dál v ranních červánkách prodat na trh něco drobných vajec....

„Arte, proč jsi mi to udělal?“ vlhká chodba připadala mu najednou docela pohostinná, necítil vztek, možná žal, ale určitě úlevu s pocitem odporu k vlastnímu tělu. Byl rád, že sedí na dně slizké řeky Jsoucna. „Miloval jsi ji snad více nežli já?“ Staleté ticho věčnosti nedávalo žádnou odpověď. Bezděčně hladil hlenovitou stěnu, jež mu protýkala skrze prsty. Ani si nevšiml, že z hlenů průhledných se tvoří pohyblivý obraz něčí tváře. Tvář měla vlídné světlo a přívětivé Artovy oči: „Nevěděl jsem, že je to tvá žena. Miloval jsem ji velmi silně. Za celý život si ji nedokázal pochopit. Nedal jsi šanci mně ani jí, abychom se ospravedlnili. Tvoje zatrpkllost tě zničila, tvůj pocit křivdy a sebelítost zmátly ti myšlenky a dovolil si, aby se ti vryly tak hluboko, že v další příležitosti jsi opět zklamal a zplodil podlou pomstu, již si v sobě strádal.“

Mortr se chvěl po celém těle: „Jak bych mohl necítit křivdu, když jste mi zničili život. Jediné, v co jsem věřil, jsi mi vzal! Lhala mi!“

„Máš pravdu, Mortre, ale myslíš, že ji tvoje láska činila šťastnou? To, že jsi ji miloval a cítil se s ní šťastný, neznamená, že Bětka cítila totéž. Byla tvým vězněm, chtěla jím být, snažila se ti obětovat, bohužel však srdci nelze poroučet.“

„Kecy! Obelhala mě! Proč by se mi měla snažit obětovat? Proč? Chtěl jsem její lásku, né oběť!“ jed v duši Mortrově stále vítězil. „Opravdu si chtěl jen její lásku? Nikdy si k ní nebyl ani v nejmenším despotický? Nebyla žádná chvilka, když před tebou plakala a ty jsi jí vyčítal rozbitý talíř, žes cítil pocit vítězství nad její pokorou?“ ptal se klidně, ale přímo Art.

„Možná, a co s tím. Každý má nějakou špatnou vlastnost. Nemusela si mě brát.“ mružel zadumaný Mortr. „Ano, Mortre, každý má nějakou špatnou vlastnost, ale to není omluva. Zkus jít kousek dál řekou Jsoucna a dej se první uličkou, kterou potkáš. Pak snáze pochopíš,“ pronesl Art a jeho obraz zmizel stejně podivně, jako se objevil.

Řeka Jsoucna zdála se býti kapalnější, už toliko nesvazovala nohy a občas se v ní mihl i nějaký ten živočich. Zbývalo však ještě spousta postranních uliček, z nichž každá skrývala tajemství jednoho života. Kolem Mortra bylo ještě dosti nezodpovězených otázek, jejichž naléhavost ho dusila v temných kobkách beze světla. Povstal tedy, dychtivě hledající další uličku. Měl divoký pocit zmitání se v prostoru věčné temnoty, zmaten, marně se snažil zachytit kluzkých stěn, z nichž vynořovaly se mu známé tváře vlastních smrtí, křivd i radostí. Věděl však, že hledá uličku, jež by ho zavedla za jeho milovanou.

Tvrdá rána o kování dřevěné skříně ho probudila docela. Petrolejka sklouzla na zem a kajuta se proměnila ve skutečné peklo. Na moři zuřila bouře, jedna z těch, která nerada nechává po sobě živé. Dřevěná fregata s vysokými stožáry tančila svůj poslední divoký tanec v jedinečném rytmu přírodního živlu.

„Drž kormidlo, Sapezi!“

„Jasně kapitáne!“

„Svinout plachty! Sviňte plachty!“ křičí kapitán lodi jménem Hispañola, která převáží nové obyvatele země zaslíbené – Ameriky.

Po skráních stéká mu teplá krev a v hlavě mu hučí. Chce se mu zvracet, snaží se postavit na nohy, ale prudký náraz větru obrátí kajutu skoro na bok. Plameny z rozlitého petroleje mu šlehají k nohám. Podrážky bot přiškvařují se k jeho chodidlům. Plazí se ke dveřím, chtěje chytit kliku, ale padající skříní definitivně pohrbí plány na jakoukoli záchranu. Zlomená noha bolí a tělo má zkroucené pod vahou skříně. Jazyky ohně ji olizují a nesnesitelný žár nutí ho křičet o pomoc stejně marně jako chtít uklidnit bouři.

„Další vlna! Pozor vlna! Všichni se přivažte!“ řve Horneto, tvrdý chlap, jenž přežil nejednu podobnou bouři na moři. Panika však už zachvátila celou loď. Vyděšení cestující zmateně pobíhají po palubě, jako opilci znovu a znovu padají v zuřících poryvech větru. Ženy s dětmi hystericky pláčí, volají boha o pomoc. Mohutná vlna spláchlá do temných vod nejslabší.

„Ježíši Kriste, moje dcera! Kde je moje dcera?! Slyšíte? Kapitáne, neviděl jste moji dceru?“ zděšeně tahá mladá paní kapitána za rukáv, v očích šílenství z prožívané hrůzy. Než stačí kapitán odpovědět, žena klesá k jeho nohám, z úst pramínek červený vytéká. Další silná vlna odsunula ji doprostřed paluby, kde přes její mrtvé tělo klopýtají ostatní v šílenství. Její rozervané břicho se šklebí do kapitánových očí jako zlověstný výsměch smrti nad jeho první a taky poslední prohrou. Krev rozlévá se neúprosně po palubě, tak jistě, jako by chtěla pohltnout vše, co ještě dýchá. Blesk zasáhl hlavní stožár.

„Pozor! Padá Stožár!“

„Utíkejte!“ řve kapitán jako smyslů zbavený. Hořící stožár dopadl na dveře do podpalubí.

„Uhaste ten oheň! Panebože! Uhaste ten oheň!“ ozývají se zoufalé výkřiky do temných sil mořské bouře.

„Bože, je tam můj bratr! Ifile! Ifile! Ifile....“ ječí mladá dívka Batala, jejíž krása v lijáku bouře a vypětí ještě více vyniká.

„Běžte odsud! Tam už se nikdo nedostane,“ zkouší přehlučet huk bouře mladý Luciano.

„Je tam člověk! Můj bratr! Musím ho dostat ven! Ifile! Ifile!“ buší zběsile do zaklíněných dveří, nevnímaje, že jí hoří spodní krajky šatů.

„Pojďte pryč! Jeho už nezachráníte. Vy musíte žít! Vaše smrt byla by zbytečná!“ další slova zanikla v praskotu dřeva. Blesk rozťal loď a její vnitřnosti se otevíraly vstříc černému nebi. Jako by nastal konec světa, moře pohltilo pýchu Španělska.

Tak, jak dny se s nocí míjí, odešel i tento smutný den. Odešel stejně všední jako ostatní a mnoho se nezměnilo. Na klidných vlnkách modravé hladiny pluly zbytky lodi mezi zbytky lidských těl. Batala ležela vyčerpána vedle Luciana na dveřích do podpalubí a nepřítomně zírala na vlnící se mořský svět. Její pohled zavadil o ohořelé tělo, na jehož krku skrýval se zčernalý řetízek. Batala silou své vůle sebrala poslední síly a snažila se přiblížit k mrtvému tělu. Slzy jí změkčovaly strhanou tvář, jež najednou zestárla o toliko let, třesoucí se ruce strhly řetízek z černého krku. Byl to medailónek, jí tak důvěrně známý, z nějž se na sebe usmívala.

„Ifile, Bože můj. Co jsem to provedla. Bylo už pozdě, když jsem si uvědomila, že spíš v kajutě. Bratříčku můj, kdo mě teď ochrání? Je to má vina...“, tiše a zdrceně štkala, přidržujíc jeho tělo u dveří.

„Neplačte, Batalo, nemůžete za to. Každý máme svůj osud.“ snažil se jí utěšit Luciano. Ale Batalin žal byl příliš silný, silnější než se může zdát. Zůstala na kusu dřeva v nekonečném moři sama, bez domova. Nevěděla ani, zda touží po záchraně, nebo smrti. Nikdo na ni nikde nečekal. S bratrem Ifilem vyrůstala na ulici. Otec byl námořník a nikdy nebyl doma. Matka prodávala svoje tělo, aby mohla děti uživit, až jí jednou našli v zblešeném pokoji s nespočtem ran na svém těle a bolestí zkřivenou tvář, už nedýchající.

Pluli spoustu dní, vysílení, s nadějí spíše na smrt než na život. Leč bylo jim souzeno přežít. Na pomoc vpletla se jim do cesty pirátská loď, a tak jejich život nabral úplně jiný směr. Ifila pohřbili po námořnicku a Luciano převzal jeho sestru pod svá ochranná křídla, z nichž vykřesl se silný plamen lásky. Ovšem celý život vidala Batala ve snech bratrovu ohořelou tvář a pocit viny z lehkomyšlnosti ji nikdy neopustil.

Klidné, hravé vlnky řeky Jsouca smývaly Mortrův žal. Tiše plakal, aniž si všiml, že chodba jeho poznání zšedla mystickým úsvitem.

„Arte, já už nemám sílu jít dál. Chci se vrátit. Nebo mě tu nech, ať krysy mají plná břicha. Už nemohu stále znova prožívat své smrti, zrady, viny... Můj smutek je silnější, než mohu unést. Mé dny již nikdy nemohou být šťastné.“

Artrova silueta byla teď méně výrazná v šeru vlhké chodby. „Myslíš, příteli, že jsi žil šťastný život? Jsi příliš zaujat svým smutkem, spíše sebelítostí a stále nevidíš pravdu, která je lepší než nevědomost. Měl jsi odvahu jí pohlédnout do tváře, ale nejsi schopen unést její pohled.“

„Pravdu? Víš ty snad, co to je? Nejsem si ani jist, zda je pravda, že tu teď s tebou jsem. Není to snad jen má fantazie?“

„Vidím, Mortre, že jsi ještě stále uvnitř sklenky jediného života. Vše ostatní považuješ za fantazii díky své nevědomosti. Pojď tedy za mnou, vyvedu tě ven, zpět do tvé reality,“ pronesl mírně a jeho hlas se jemně odrazil od kluzkých stěn jako hra prstem o nalité sklenky.

Stoupali po dlouhých schodech nahoru, pořád výš a výš ke světlu dennímu. Z úzkých schodů nevedla žádná ulička, jejich směr byl přímý. Čím blíže byli světlu, tím nezřetelnější byla silueta jeho průvodce Arta. Pomalu se vytrácel, až se rozplynul docela.

Motr vyšel ven, kde slunce skrz listy stromů prosvěcovalo starou zříceninu. Sbalil si svůj spacák, posnídal masovou konzervu, naposledy pocítil tu zvláštní atmosféru, kterou v sobě uchovávají zříceniny hradů rozpadajících se v běžícím času, jež toliko svým tajemstvím chtějí vyprávět. Však kdo jim může rozumět, kdo zná jejich řeč?

„Ahoj Viktoro, jak bylo na vandru? Neměl bys takhle jezdit sám, víš, že mám o tebe strach.“

„Ahoj mami. O mě nemusíš mít strach, dovedu se o sebe postarat. Je Ela doma?“ pohodil batoh do kouta Viktor.

„Myslím, že není, snad říkala, že přijde večer. Máš hlad? Udělám ti něco teplého. Celý týden si určitě nic pořádného nejedl,“ jala se maminka aktivitu. „V tomhle vedru se ani moc jíst nedá, nanejvýš ráno,“ odvětil Viktor a vešel do svého pokoje. Plácnul sebou o postel a zapnul CD přehrávač s jemu příjemnou muzikou. Prál si, aby už co nejdříve přišla Ela. Byla to jeho nevlastní sestra, vždycky ji měl hrozně rád a stále se nesmyslně bál o její život. Trápil ho nevysvětlitelný pocit, že ji ztratí. Míval sny, že se topí a on jí nemůže pomoci, protože neumí plavat. Vždycky jen zoufale křičel, až se probudil. Teď však měl jiný pocit. Těšil se, až přijde, a chtěl jí všechno, co zažil, vyprávět. Vlastně ano, ano! Chtěl jí říci, že se na ni nezlobí, že jí dávno odpustil, že pro flirtování s Lucianem ho zapomněla vzbudit. Že jí už odpustil, že mu odešla s Artem, protože věděl, že ona není jeho životní láska, a že ví, proč se mu chtěla obětovat. Chtěl se jí omluvit za jeho despotismus. Chtěl jí toho najednou tolik říci, tolik vyprávět, obejmout ji a říci, že už je všechno v pořádku. Najednou zdál se mu jejich vztah tak čistý a plný pochopení.....

ACH, TA MLÁDEŽ!

Zlata ZÁKOUTSKÁ

Střípky ze vzpomínek na vyvádění klukovin a darebačin – dědy a otce.

Řehečské slepici nasypu z ošatky hrst čistého zobání z minula. Příběhy s pravdivým jádřkem zmizely už v nánosu let. Zachránila jsem je před neúprosným časem, který by je nadobro zavál, a opatrně je oprášila. Vyprávěl je dědeček, později otec a čtenář si je může dosadit do kterékoliv vesnice v podhůří, protože život na vsích minulého století se od sebe téměř nelišil. Mohly se stát kdekoliv. Vesnice byly rozdílné snad jen svým zeměpisným umístěním.

V nížinách – chalupy výstavnější, statky a majetky větší. Čím výš do hor, tím byly vsi chudší, dobytka i polností méně. A v horách – osady s několika chalupami roztroušenými po stráních, dřevěnými, slepovanými, blátem smíchaným s plevami, jednou kozou a políčkem jako dlaň, vydrápnutým horám, z kterého každý podzim vynosili nůše kamínků. Tam už nebyly vesnice ani osady, ale jednotlivé rodiny, které znaly jen tvrdou práci a boj s přírodou o přežití.

Dějštěm našich příběhů je většinou podhůří Krkonoš, aktéři z rodin chalupníků a drobných hospodářů.

Vyprávění patřila k zimním večerům, černým hodinkám nebo k draní peří. Polena v kachlových kamnech praskala, čas byl vlidný, naskládáný do různých pohádek a příběhů a utíkal rozhodně pomaleji.

A děda vyprávěl: Když ještě nebyla televize ani rozhlas, byla mládež na vsi vynalézavá na vymýšlení a provádění drobných darebáctví a skotáctev, jak se tehdy říkalo. Bavili se sami. Práce při hospodářství od slunka do slunka, svátek-nesvátek, ale pusu, tu měli vždycky připravenou ke smíchu, a trochu bujnosti, i po té dřině v nich vždy ještě zbylo.

Jeden den se bavili vynášením a schováváním různých potřebných předmětů z chalup, stodol a chlévů. Nic před nimi neobstálo. Vědro na vodu se ráno houvalo na větvi vysokého smrku na kraji obce. Košťata ze zápraží a od chléva se našla svázaná ve stodole na patře a žebřík schovaný pod slámou. Žebříňák na krmení byl vytlačeno ze dvora do svahu, o stočená do rejdu, aby se nerozjel.

To bylo ráno sakrování! Krávy bučely, protože se první práce opozdily úklidem. Došlo na ně později, než byly zvyklé.

Teď by se řeklo – kanadské žertíky – ale otcové by tenkrát nebyli schopni pochopit, že je to ten nejnevinější způsob, jakým se omladina vybouří. Život se s nimi nemazlil, tvrdě pracovali, tvrdě i trestali. Kdyby jen tušili, co všechno bude mládež vyvádět za sto let!

V hospodě, jediném místě, kde se mohli sousedé sejít, sdělovali si v neděli večer, co se jim zas ztratilo, radili se, jak na ty zbůjníky vyžrát, láteřili, navzájem podezírali syny sousedů a hrozili, co jim udělají, až je chytí. Doma vyslyšeli své ratolesti, vyzvídali, vyhrožovali. Na viníky nemohli přijít, natož je dopadnout.

Mladí spiklenci drželi při sobě a ničím se neprozradili. Bylo to pro ně dobrodružství a náramná zábava. V neděli u piva přišlo zrovna na přetřes, co se komu přihodilo. Jeden soused poslouchal, pokyvoval hlavou a usmíval se. Potom trochu vychloubavě hodil „do placu“, že jim se nic nestane, protože se všichni bojí jejich zlého psa, který by každého roztrhal na cucky. Takové důležité sdělení se ještě večer probíralo ve všech rodinách, takže druhý den ráno všechno věděla i celá parta kluků. Výrok, že oni, mládenci, se bojí, přilil oleje do ohně. Sešli se v noci, když rodiče usnuli.

Synovec onoho chvástavého souseda měl plán. Zlý Vořech ho dobře znal. Ocasem radostně zametl před boudou, a zatím, co si pochutnával na kosti, pracovali čtyři další mladíci v tichosti a ze všech sil. Noční tmou, jako přízraky, se přiblížili od stodoly se třemi žebříky. Dva vztyčili proti sobě jako štafle. Svázali je, třetím z boku zapřeli. Nahoru připevnili prkno a celé monstrum opřeli jednou stranou o výstupek nade dveřmi do chléva. Hospodářův synovec se zatím vemlouval do psí přízně. Drbal ho za ušima, hladil a pes, kterému se často pozornosti a vlidnosti nedostávalo, byl nočním laskáním přímo u vytržení a na vrcholu psiho blaha. Když boudu umístěvali do téměř třímetrové výšky, dostal Vořech na rozloučenou ještě kus líbezně páchnoucího slepičího masa. Jako zloději se vykradli do sadu a přes ploty každý domů. Pes dojedl, olízl se a poznal, že je sám a něco je v nepořádku. Při každém pohybu se bouda zakymácela. Nezvyklý a nepříjemný pocit. Báł se i štěkat. Tiše kňučel a nakonec si opatrně lehl a usnul, asi strachy. Ráno, za smíchu celé vesnice (bůh ví, jak se to všichni tak časně dozvěděli?), sundával postižený hospodář svého zlého psa, který by každého roztrhal na cucky, za pomoci členů rodiny i s boudou dolů.

V neděli raději do hospody nešel, ale další týden nebyla jeho příhoda pozapomenuta, takže posměchu neušel. Hoši dospěli v hospodáře, na lumpárny už nebyl čas. Po létech, jednou v neděli ve staré hospodě, vzpomínali na své mládí a poprvé se lidé ve vsi dozvěděli, jak to tenkrát všechno bylo.

Jak kluci strašili

Krmné řepě se říkalo dumlik ... kdepak meloun, ten ještě lidi moc neznali a na vesnici vůbec ne. Pěkně baculatý dumlik se vydlabal kudlou, vyřízly se oční otvory, dírky do nosu, široká pusa, případně zuby.

Okno sestřiny komůrky bylo nahoře nad zápražím. Do rámu proti sobě, dole i nahoře, zapíchli špendlíky a mezi ně upevnili nit. Byla napjatá jako struna a ve tmě neviditelná. Jeden z chlapců na ni zabrnkal. Zabzučela jako čmelák, co hledá díru k zahníždění.

Máři se tiše přikradla k oknu. To byl ten pravý okamžik pro dalšího kluka. Na vysoké tyči vyzdvihl strašidláčkou hlavu až do okna. Oči a všechny otvory zářily a blikaly, jak plamen svíčky větrem kolísal a házel do všech stran pohyblivé stíny.

Hrůzná hlava cenila na Mářu zuby a šklebila se jí přímo do tváře. Zaječela leknutím a bosé nohy pleskaly po dřevěných schodech. Uháněla do bezpečí velké sednice k rodičům. Když ji uklidnili, vracela se zpět do komůrky. Za chvíli se vše opakovalo znovu.

I když věděla, že strašidlo jí nemůže ublížit, byl to tak hrozivý pohled, že znovu s křikem běžela dolů. Pod okny se ozval tlumený smích. Hoši se bavili. Táta ne. Vyskočil z kanafasu, zasakroval, že se nevyspí, a rovnýma nohama se hnal ven. Jednou rukou přidržoval podvlíkačky, ve druhé třimal řemen. Rozhlížel se po zápraží, ale po pachatelích ani stopy.

Domluvil se s dcerou, jak na ně vyžrát. Všude zhasli, aby to vypadalo, že už šli spát. Máři dělala přesně to, co otec nařídil. Když se ohnivá hlava zase objevila v okně, začala nahoře křičet. Otec, připravený dole za dveřmi, se okamžitě vyřítit ven. Takový manévr kluci nečekali a dali se na zběsilý útěk. Táta nevěděl, za kterým stínem se má pustit. Uličníci se rozběhli na všechny strany, jako když do vrabců střílí. Otec je aspoň pořádně prohnal a cestou zpět posbíral trofeje – všechny důmyslné strašící prostředky, které chlapci poztráceli a odházeli.

Dělat strašidla už je nikdy nenapadlo, věděli, že by to mohlo pro ně neslavně skončit, a o výprask zrovna nestáli.

Po mnoha létech, za války, často nešel proud a při jedné z nucených černých hodiněk došlo i na vzpomínku o velkém strašení. Babička zvedla oči ke stropu a do ticha, které se rozhostilo po dopovídání příhody, řekla svému dospělému synovi: „Měl tě tenkrát táta chytit a pořádně ti napráskat, kluku mizerná! To se dovídáme až po dvaceti letech, že jedním jsi byl ty, její bratr!“

Z lavice u kamen se ozývalo tiché pochechtávání starého dědy: „Já to tušil, žes v tý posteli nebyl a peřina byla jen tak narařičená, ty votroku jeden, ale byla to tenkrát sranda, že jó?“

Neslavná projížďka

Po válce byl ve vsi jeden šťastlivec, kterému všichni záviděli. Táta měl statek, kluk motorku.

Lítal na ní jako blázen v létě, ale i v zimě. Lidi se křížovali a prorokovali špatný konec. Rád se vyťahoval, předváděl a závist vrstevníků mu udržovala jejich pozornost. Občas někoho svezl. Bylo pěkné nedělní odpoledne, slunečné a mrazivé, sníh uježděný. Majitel motorky navrhl klukům, aby si vzali lyže, že je povozí. Vzadu za sedadlem měl pro ten účel připravený popruh.

Kamarádům se tentokrát nějak nechtělo. Jeden měl čerstvě zažehlený vosk na lyžích, druhý rozmočené boty, třetí rozbité vázání (zapínalo se přezkou pérem přes podpatek). Další řekl z legrace, ať ho povozí kousek jen na botách. Omotal si popruh kolem zápěstí, statkářův synek šlápl na plyn, motorka poskočila, zařvala a vyrazila vpřed jako divoký mustang. Kluk se držel jako klíště, balancoval a křičel – dost! dost!, prosil, ale řidič buď neslyšel, nebo nechtěl slyšet, možná z neznámých příčin brzda nefungovala. Jeli jako o závod. Pustit se, bylo by velmi riskantní.

Z polní ujeté cesty vjeli na silnici. Boty místy dřely o štěrk. Před další vesnicí se obrátili a už pomaleji pokračovali v cestě k domovu. Kamarádi je zpovzdálí s respektem pozorovali a jejich exhibici nazvali jízdou smrti.

Chlapci se vrátili bez vážnějšího úrazu, ale ... v podrážkách postiženého aktéra byly díry až na ponožku. Výprasku doma neušel, proto, že boty měl jen jedny a oprava podrážek byla drahá záležitost, se kterou se v dané době v rodinném rozpočtu nepočítalo.

Jízdy na sněhu

Opravdové sáně s železnými šínami měl tenkrát jen málokdo, a kdo je měl, dával pozor, aby se nerozbily. Kluci jezdili se stráně pod lesem na různých prknech, na starém lavóru a taky na špalkách. Na nich se sedělo rozkročmo jako na koni, ale běda, když se špalek pootočil. V lepším případě vylétl jezdec jen ze sedla, v horším případě měl modřiny na stehnech, zadku, předku a přilehlém okolí. Nejhorší bylo, když špalek přimáčkł nohu a muselo se k doktorovi. Stálo to peníze, a to bylo zlé.

Lavór uměl perfektně nadskakovat, někdy se i ve vzduchu pootočil a nabral závratnou rychlost. Když neřiditelný stroj skončil na nějakém vyčnívajícím kamenu, byl z toho jen podvrtnutý palec, odřeniný nebo rozbitý nos, a to se dalo vydržet. Zimní jízdy všemi klukovskými prostředky byly dobrodružné a krásné. Nezapomenutelné bylo svištění větru kolem uší a celé naše drsné mládí.

Dědovo lyžování

„Jirko, půjč mi lyže!“ – bylo to něco mezi žádostí a rozkazem.

„Ale táto, vždyť jsi nikdy nelyžoval, neumíš to a sněrovací boty ti nebudou držet. Půjčím ti svoje, ale ty jsou o dvě čísla větší a odřou ti paty.“

„Nevymlouvej se, zejtra budu lyžovat já a basta! Jednou to snad bez lyží vydržíš?“

Odporovat otci nebylo radno. Syn už nic neříkal a připravil vše požadované. O lavici v síni opřel těžké, široké „jasanky“, silné bambusové hole, zakončené talířovými kruhy, kůžičkami připevněnými ke středu. Na lavici čekaly boty, čepice, silné palčáky a nezbytná šála. Z připravené výstroje použil táta jen to, co uznal za vhodné ke svým létům. Vymustroval se, jak nejlíp uměl. Nohavice kalhot svázal provázkem, na hlavě mu důstojně seděl nedělní klobouk a kolem těla až ke kolenům plandal silný zimník se sametovými výložkami na límci. Lyže s jednou holí, svázané provázkem nesl přes rameno, o druhou se opíral. Vážně vykročil. V zádech cítil zvědavé pohledy a tušil pohyby záclonek v oknech. Nebyl si jistý, jestli se stydí, nebo je na svůj sportovní záměr hrdý. Bez rozhlížení pěkně kráčel vpřed. Samota brala jistotu, ale na návsi pod lipou už čekali další tři hospodáři, podobně vystrojení. Počet jim vrátil odvahu. Za poslední stodolou si přimontovali vzájemnou svépomocí lyže. Sněhu bylo v podhůří dost. Nadšení svým rozhodnutím vyrazili vpřed. Brzy poznali, že jízda nebude tak snadná, jak měli vysledováno od synů. Zaskočilo je to. Jen jeden z nich měl párkrát „prkna“ na nohou. Ostatní byli lyžaři jen z toho, co odkoukali. Navoskované lyže se smekaly, při prvním mírném stoupání to byl krok vpřed a dva kroky vzad. Po rovině to jakž takž šlo, ze svahu se většinou kouleli a provázela je bílá mračna sněhu. Vločky vířily, sedaly a vystřelovaly diamantové blesky. Pánům se sice ten pohled líbil, ale jinak viděli svoji situaci beznadějně černou. Lyže zase sundali, svázali, hodili na ramena a pomalu stoupali. Cesta trvala velmi dlouho a nebyl to žádný sváteční zážitek ani legrace.

Záchranný bod a cíl – chata na Táboře – je přivítala teplem a příjemným pachem jídel. Uvědomili si únavu, hlad a žízeň a vysílením padli na lavice u kamen. Oběd, pivo, čaj s rumem a následně i nedělní mariáš konečně přinesl a umocnil sváteční pocit. Nálada se jim vrátila, čas mile, pomalu ubíhal, ale přec jen neúprosně.

Od synů tatíkové věděli, že cesta dolů trvá na lyžích přes hodinu. Museli se zvednout. Zimní šerení je časné.

Mrazem rychle vystřízlivěli. Sjezd dolů? Kdepak! To by bylo přímo vražedné. Ve tmě popadli lyže, svázali je a krok za krokem sestupovali, propadali do čerstvého prašanu, vstávali, shledávali poztráčené lyže a hole ... Cesta netrvala hodinu, ani dvě, ale přes čtyři. Otec přišel o půlnoci. Silný zimák obalený sněhem, z obočí i kníru visely drobné rampouchy. Otřel se a potichu zalehl. Domníval se, že všichni spí. Za pár hodin vstával a šel potichu do chléva jako každý jiný den. Musel být krutě unavený z nezvyklého výkonu a celý obolený, ale nedával na sobě nic znát. Mlčky pracovali, krmili, kydali, dojili. Práce pohlcovala otázky i odpovědi.

Teprve když skončili a sešli se u velkého čistě vydrhnutého stolu, kuchyň se rozvoněla kávou ze žita, čerstvým mlékem a chlebem právě vytaženým z pece, došlo na otázky i odpovědi.

Otec vychvaloval výlet, líčil krásy přírody, oběd v restauraci i nebezpečí nočního sjezdu. Obdivné pohledy ženy mu dělaly dobře. Bylo to něco mimořádného. Syn měl oči až na dně červeného pucláku a lžící soustředěně vybíral sousta nalámaného chleba.

S otcem se setkal na zápraží: „Táto, tys vůbec dolů nejel a nahoru možná taky ne!“, řekl syn tiše a chápavě se usmíval.

„?“

„Jak jsem na to přišel? Jedna lyže je moje, druhá Honzy Jánského, a ten má nohu jako slon.“

Vraceli se do světnice. Táta se opřel o modré kachle kamen. Hřály ho do zad. Blaženě vnímal teplo a začal pravdivě líčit zážitky ze své anabáze, jak potom cestou domů si rozebrali lyže, aby měl každý dvě, jak obtížný byl sestup a zmáhalo je vyčerpání.

Syn ho nepřerušoval, věděl své.

„Víš, Jirko, netušil jsem, že to lyžování je tak těžký a namáhavý, ale mámě o tom nic neříkej, nikdy, prosím tě o to.“

Zavládlo ticho, přerušované jen klapotem pendlovek. Zůstali ještě chvíli sedět a každý se zaobíral svými myšlenkami. Byla to vzácná chvílka spočinutí ve všední den.

Táta asi litoval, že není mladší, aby dokázal zkrotit neposlušná „prkýnka“, možná přehodnotil i svou tvrdost a tělesnou kondici. Dospívající syn oceňoval upřímná slova svého málomluvného otce, to, že uznal jeho zimní sport a povýšil ho na ušlechtilou činnost, ale i odvahu, se kterou se ve svém věku odhodlal k prvnímu lyžování.

Rozhovor zůstal záležitostí dvou rovnocenných mužů. Byl poslední kapkou, která dovršila zraní venkovského kluka v muže.

Nedělní odvážný výjezd tatíků byl ještě dlouho probírán a oceňován v hospodě a hodnocen jako hrdinství. Skončil tedy ke všeobecné spokojenosti, ale už nebyl opakován.

O zábavě mládeže na vsi – ze vzpomínek otce a dědy

Vesnické hospody a hospůdky měly od nepaměti své osobité kouzlo. Všechny byly stejné, a přece každá jiná. V té naší se scházeli sedláci, hospodáři i drobní rolníci. Některý stůl měl své „štamgasty“, ale napěněný půllitr byl na každém brkulatém tácku z těžkého porcelánu stejný. Vedly se hovory, řeči, vtípy, ale ne oplzlosti, a když, tak jen zaobalené v náznacích. Dva tam byli od huby a slušným se posmívali: „Franto, ty bys neřek hovno ani za pytel sraček, že jó?“

Nebyli bráni vážně, vyčlenili se od většiny, která si přišla v klidu vysát své pivo, pobavit, poveselit a popovídat. Hospoda měla svůj určitý standart a úroveň a udržovala si ji. Desetníkovi mariáš, v rohu kulečník a stálí známí stačili k naplnění volného času většiny obyvatel vesnice a k jejich zaslouženému povyražení. Každý holt považuje za zábavu něco jiného. Včerejší mládež, to jsou dnešní otcové a dědové s fajfkou nebo cigárem. Scházejí se tak, jako kdysi jejich předkové, aby zasvětili nedělní čas spočinutí rituálu své hospůdky.

Slova plynou, zavadí o sluch a mizí v kroužcích a chuchvalcích dýmu u stropu. Zbyde vzpomínka, co brnkla, ťukla nebo jen vzdáleně zavádila o paměť, vyvolala další, celý řetěz drobných příhod z dětství a mládí, a změni usedlé hospodáře zase v kluky a výrostky. Hospoda se baví, dřívější účastníci klukovin, nyní pamětníci, doplňují to, co vypravěč zapomněl, a oči mládnou a jiskří veselou vzpomínkou.

Pomsta – dědův příběh ze třicátých let

Za lomem, kde stály dvě poslední chalupy, byl pěkný svah. V zimě zrovna sváděl ke klouzání. Lyže měl tenkrát jen málokdo. Na klouzačku chodily nejen děti, ale i starší chlupci, někdy i dívky, omladina. Radost z pohybu vyvolávala přirozené reakce – výskot, veselé pokřikování a salvy smíchu se rozléhaly po údolí až do tmy. Ke klouzání se používaly různé pomůcky jako zahnutá prkna ze sudu, špalky dřeva, lavóry, které poskakovaly a plechovým třeskem a řinčením o led tvrdily bujně veselí. Chodci před nimi uskakovali, strkali se a padali do sněhu vedle klouzačky. Smíchu bylo dost.

V poslední chalupě bydlel nerudný soused Dejmal. Sedával u okna za záclonkou, sledoval dovádění mládeže a div nepraskl zlostí. Mladý smích a zamračená stará tvář se neslučovaly. Vztek plodil zlé myšlenky. Od střelby a dalších forem zabití největších křiklounů nakonec ustoupil a rozhodl se pro pomstu, která tvrdě postihne všechny vyznavače ledového povyražení.

Za šera, když svah ztichl, se dal do práce. Chodil sem a tam od baráku ke svahu a zpátky, nosil popel, písek a šterk. S každým kbelíkem se drápal výš a výš do kopce. Několikrát se smekl a nádoby byly s velkým rámusem dole dřív než on. Když skončil, spokojeně přehlédl svou práci. Mezi bílými valy se středem černal jazyk posypu, jako by ho pekelník vyplázl. S radostí se zachumlal do duchny a unaven námahou a mrazivým vzduchem usnul tentokrát bez potíží a prášků.

V noci přituhlo. Kluci, kteří se těšili na odpolední dovádění, svým očím nevěřili. No tohle! Měly se konat závody, moc důležité, ve všech disciplínách – na botách, saních, lavórech a špalcích, a tady – písek a šterk! Rozhlíželi se kolem dokola a hned jim bylo jasné, odkud vítr fouká. Oknem zahlédli starého Dejmalu, jak se otrásá smíchy. Hrdost jim velela nedat na sobě nic znát. Otočili se na podpatku a důstojně odkráčeli z dohledu oken chalupy. Zahnuli za roh stodoly, kde se konala válečná porada. Pomsta dědkově pomstě bude sladká!

S večerem se ti nejstarší a nejzdatnější pustili do díla.

Ohromný sud dovalili do svahu, kde byla návěj sněhu, a bez větší námahy ho napěchovali s vrchem. Dopravit plný sud dolů moc práce nedalo, jen při manévrování a zatáčení před chalupou museli být moc opatrní, aby je nepřimáčkl, a potichu ho dokulit ke dveřím. Zatarasili jím vchod a zajistili několika metrovými kůly. Chránění tmou se vytratili od chalupy a pospíchali domů.

Kdo jen trochu mohl, nenechal si ráno tu podívanou ujít. Hlouček diváků sledoval z bezpečné vzdálenosti vývoj příštích událostí. Dejmal vyhlížel nedočkavě z okna autobus. Konečně ho zahlédl dole v zatáčce pod vesnicí. To byl čas vyjít z domova. Dveře nepovolily, klika byla dobře zapřená. Vzteky ji utřhl, ale sud se ani nepohnul a on zůstal uvězněn. Z vyjížďky do města na nákup nebylo nic. Autobus odjel, staroch se uklidnil, vylezl oknem a se sakrováním odklidil dřeva a páčidlem pohnul sudem. Ten se pomalu rozhýbal, koulel se dolů, nabíral rychlost a skončil v potoce. Dejmal ještě dlouho zápasil lopatou se sněhem na zápraží, nakonec vymetl zásep. Mladí trochu přibrzdili své hlasivky i klouzací vášně a od té doby zavládlo mezi klouzačkáři a poslední chalupou nevyhlášené příměří. Na tuto příhodu se dlouho vzpomínalo.

Povídání o klouzačce skončilo, hospoda se bavila, smála, tlusté püllitry nakřáple zacinkaly, a když se osazenstvo zklidnilo, pustil se do vzpomínání další soused:

„Tak tenhle příběh je z mládí mého táty, nejednou o tom vyprávěl. Pro sebe jsem ho nazval Pískaví mariášníci.“

Na nedělní mariáš se chlapi scházeli na písknutí. Babička říkávala, že se slejzali jako švábi na pivo. Soused vyšel, pískl, druhý mu odpověděl a pískl na dalšího, a tak to šlo od chalupy k chalupě, až se svolali všichni hráči i kibicové. V 9 hodin už seděli v hospodě, každý na své židli, před sebou pivo. Jedno, nejvýš dvě jim úplně stačilo k nedělní dopolední spokojenosti a mastili karty jako o život.

Naše chalupa byla nejbliž. V poledne jsme na tátu ze zápraží zapískali, odpověděl hvízdnutím, houkl – už jdu – a řekl i ostatním, že je čas. Jednou, bůhví co je napadlo, zavolali na nás přes kachní rybník, že se ještě svezou. Do staré loďky vlezli čtyři chlapi. Než se stačili chopit pádla, začali nabírat vodu. Pomáhali rukama, ale bylo pozdě. Vážení otcové byli po prsa ve vodě. Táta ještě v poslední chvíli stačil hmatnout do zadní kapsy pro tobolku, jak se tenkrát říkalo penězence, druhou rukou vytrhl z kapsičky u nedělní vesty hodinky i se řetízem a s oběma rukama nad hlavou kráčel ke břehu. Podobně na tom byli i ostatní sousedé. Bylo komické sledovat umáčené otce, podobné vodníkům, protože po výstupu na břeh zapomněli dát ruce dolů, takže to vypadalo, že se vzdávají (asi svým manželkám). Vesnice se bavila. Všeobecně převládl návrh, že toto divadýlko nemohlo vzniknout po dvou pivech.

Nedělní dopoledne skončilo a mariášníci byli dlouho terčem dobráckého posměchu a špičkování.

Všichni v hospodě tento příběh znali, ale znovu se mu s chutí zasmáli.

„A vzpomínáte, jak Kopáčová sušila prádlo?“

Odpovědí bylo krátké pochechtávání z různých míst šenkovny.

Sušení prádla (na to se nezapomíná).

Tři chlapi něco umažou! Sousedka Kopáčová odnesla koš s vypraným prádlem k potoku, vymáchala ho a pověsila na šňůry, připevněné mezi dvěma telegrafními sloupy, dodnes stojí těsně u jejich plotu. Okolo šli naši mladíci (trochu uchechtnutí) a všimli si podvlíkačkové vlajkoslávy. Několika slovy se domluvili a už se bavili přípravou taškařice, vesnice až ráno.

Po setmění přinesli žebříky, několik chlapů drželo šňůru s těžkým prádlem, aby se neumazalo, odvázáli oba konce, vylezli s nimi nahoru a tam je znovu připevnili na sloupy. Ti dole zvedali šňůru s prádlem podloženými latěmi. Za chvíli byla operace úspěšně v tichosti skončena a vysoko nad hlavami se jim pohupovaly nohavice montérek a vrtěly tkaničky u nohavic podvlíkaček ...

„Ale byla to dřina, zdvíhat ty mokré hadry,“ zabasovalo se smíchem od stolu.

Ráno začal velký poprask. V úrovni štítu chalupy se kývala pánská výbava. To bylo nějakého sakrování, než ji Kopáč se synem stáhli dolů, ale uschlá byla z toho povětrí perfektně.

Sklenice zaklapaly o tácky a další vyprávěč si utřel hřbetem ruky pusy, srovnal fousy a spustil:

„Určitě si všichni pamatujete na našeho truhláře Horáka, taky už je na pravdě Boží, dej mu Pámbu lehký vodpočinutí, třeba se tomu zasměje s náma.“

Soused Horák dělal pračky, ruční, dřevěné, co praly na podkladě kývavého pohybu, jakési ruční kývačky s držadlem ve dřevěné kolébce. Těch prkének a hranolů, sloupků, co se vešlo do jedné pračky! Dával to sušit pod střechem na zápraží.

Tak jednou ti holomci, pardon, nynější vážení sousedé, všechny ty prkénka a serepetičky roznesli po návsi. Na každém zápraží, u stodol, chlívků a seníků, všude stály a ležely drobné součástky a části praček. Jestli se se všemi shledal, to věděl jen on, a ten už nám to nepoví.

Ani tentokrát zas tak velká legrace nebyla, spíš naše pitomost. Horák byl hodný, lidi ho litovali, pomohli mu ty kusy hledat a sami je přinášeli a na nás nadávali. Takže, pánové, tento žertík se nám jaksi nepovedl.

Šenkovnou zavládlo mlčení, snad pietní vzpomínka na Horáka. Každý se probíral svými myšlenkami a vzpomínkami.

„Abychom nekončili tak nevesele, vzpomeňme na naše slavné Jízdy na kole, to se bavívala celá vesnice, akťeři i ti, co se koukali jen zpovzdálí,“ přispěl svou vzpomínkou nejmladší ze „štamgastů“.

Nebyly to obyčejné jízdy, ale skoro akrobatické. Přes cíp rybníka se položilo silné prkno. Jako první přejížděli ti nejmladší a nejdůležitější. Asi tři to dokázali, ale když dojížděli, buďto se smekli nohou do vody, nebo je stáhlo při dojezdu zadní kolo a byli tam. Byla to švanda, že i ten nejstarší děda se smíchy plácal do kolen a babky se chichotaly do dlaní.

Potom nastoupila střední generace – garnitura mladíků. Jeden byl zbrklý, druhý neohrabaný, další nervózní, nikdo nedojel bez úhony. Dost je to žralo, vztekali se, bylo to na nich vidět.

Z nejstarších odvážlivců zdolal jízdu jen jeden – soused Kubík, uznávaný fotbalista a sportovec. Všichni mu provolávali slávu a na krk mu pověsili věnec buřtů. Na svůj výkon byl hrdý a vjela do něj bůhví jaká furie a prohlásil nebo se vsadil, že pojede ještě dvakrát. Všichni to slyšeli a těšili se na další legraci. Nedojel. Spadl. Podruhé letělo kolo za ním a řídítka ho klepla do hlavy. Zůstal pod vodou. Lidé mu honem pomáhali, aby se neutopil. Vytáhli ho, posadili do trávy, dali štamprdli ostrého. Kubík se oklepal, vstal, že se půjde převléknout. Hrál do kapsy, jestli klíč není na dně rybníka. Vytáhl za nožičku žábu. Zachránila se bleskovým skokem do vody. Klíč vytáhl až napodruhé.

Všichni přihlízející se chechtali a byla to zábavná neděle, plná smíchu a dobré nálady pro všechny, dá se říci nezapomenutelná.

„A už je pozdě, páni sousedi, jde se domů! Dobrou noc!“

OLIVIE

Renáta ŠTASTNÁ

Olivie vytušila problémy ve chvíli, kdy uviděla na displeji, kdo jí volá. Mám to zvednout, nemám ... Váhala. Okamžitě se vrátila o pět let zpátky a vybavila si každý okamžik, který spolu strávili. Bylo jí tak hezky, tak hezky ... Ale, ale, ale. Takových slov bylo v jejich „vztahu“, který se ani vztahem nazvat nedal, nespočet. Když si potom vracela všechno zpět, bylo jí tak neuvěřitelně. Z mnoha důvodů ... A teď telefon zvonil a na displeji svítilo jméno IGOR. Tak jo, řekla si, třeba je to důležitý. A jestli ne, tak uvidíš.

„Olivie, ahoj,“ řekla, když stiskla knoflík.

„No už jsme si myslel, že se tě nedovolám,“ ozvalo se na druhé straně. „To byla doba.“

„Tak místo abys mi řekl, jak jsi rád, že mě slyšíš, a hezky mě pozdravil, tak mi ještě vynadej,“ ohradila se.

„Takže jsi se vůbec nezměnila,“ smích. Ten jeho neodolatelný smích. Okamžitě si ho vybavila. Jeho mužné tělo a zarostlá hrud', velké ruce a krásné hnědé oči... Je to dávno, ale stejně se jí i teď tají dech, když si vzpomene na těch pár týdnů, které si navzájem věnovali. Tehdy byla sama a léčila se ze vztahu, který ji poznamenal, a Igor jí podal ruku, byl jí oporou. Říkal to, co potřebovala slyšet, a ... milování jako s ním ještě nikdy předtím nezažila. Ale ani potom...

„... se vůbec máš?“ uslyšela hlas z telefonu. Trhla sebou.

„Jo,“ koktala, „ale dobře.“

„Co máš s hlasem?“ zeptal se a usmál se tím svým zvonivým smíchem, který ji tak dráždil.

„S hlasem?“

„No, tak jako bys koktala nebo co. To tě tam teda asi pěkně proháněj, co?“

„Proč mi voláš?“ zeptala se rovnou.

„No, jdeš na to teda pěkně zhurta.“ Slyšela jak si povzdechl.

„Promiň,“ kousla se do rtu. „Promiň...“

„Jak se máš, že se ani neozveš?“ jeho hlas jí hladil a zraňoval zároveň. Srdce jí bušilo a litovala, že ten telefon zvedla, protože si byla na sto procent jistá, že její stará rána se právě otevřela.

„Hele, to voláš jenom proto?“ proč jsem tak hnusná, nadávala si v duchu. Copak nedokážu vlídné slovo vlídným oplácet?

„Co je?“ vycítila z jeho hlasu zlobu. „Copak ti nemůže zavolat starej spolužák a zeptat se, jak se ti vede?“

„Jinej důvod ...“ řekla podezíravě.

„Oli, co jsem ti udělal, že jsi na mě taková?“ Ani stopa po smíchu.

„Promiň, Igore, jen jsem si vzpomněla, jak skončil náš poslední rozhovor. Pamatuješ...?“

„Oli, to je ale čtyři roky, čtyři dlouhý roky, který čekám, že se mi ozveš.“

„Neozvala.“

„Neozvala,“ polkl tak hlasitě, až to slyšela na druhém konci.

„Vidíš.“

„Co vidíš...?“

„Neozvala jsem se.“ Chvilí bylo ticho. Dlouhou chvíli.

„Prosím tě, o čem se to bavíme?“ prořízl to nekonečně dlouhé ticho jeho hlas.

„Já nevím,“ řekla popravdě a podlomila se jí kolena. „Proč mi to děláš, Igore?“ zeptala se a měla na krajíčku.

„Co proč ti dělám?“

„Proč mi voláš? Proč mě zase nutíš...“

„Já tě k ničemu nenutím, já jenom nevím, kdy to konečně pochopíš a...“

„Co mám pochopit? Máš svou rodinu a já jsem se taky vdala...“

„Oli, říkal jsem ti to už tenkrát. Nikdy se to nezměnilo a bude to tak do konce mého života.“ Skoro slyšela, jak mu bije srdce. On jistě musel slyšet to její.

„Igore...“

„Miluju tě...“ A zase to ticho. Jak moc si přála tahle slova slyšet, ale někde úplně jinde. Proč to zase všechno tak komplikuješ, ptala se v duchu. „Slyšelas mě, co jsem říkal?“

„Slyšela,“ polkla.

„Ty víš, že jsem tě vždycky miloval a nikdy se to nezmění. Co mám udělat, abys mě slyšela a abys mě konečně pochopila?“

„Nemůžeš dělat nic, Igore...“ To ticho. „Tohle nemá význam. Fakt ne.“

„Má to význam. A já nic nevzdávám. Čím víc o tom přemýšlím, tím jasněji to vidím.“

„Co jasněji vidíš?“

„To, že jsem ještě nikdy nikoho nemiloval tak silně jako tebe.“

„Igore, je to pryč, tenkrát to byla chyba...“

„Jenže tu chybu jsem udělal já. Měl jsem tě najít a vysvětlit ti, že to myslím vážně. Protože vážněji to nikdo nikdy nemohl myslet. Miluju tě a budu, i kdybych tě neměl vidět do konce svého života. Miluju tě.“

„Já vím, tehdy jsi to taky říkal...“

„Miluju tě, prdelko. Jak dnes voníš? Po banánech? Po jablíčkách? Posílám ti pusku na nosánek, krk, rameno, prsa, bříško, pupík, zadeček, no tam taky, jen jestli se nezlobíš.“

„Já nevím.“ Bolí to.

„Já chci, abys to věděla a aby sis to pamatovala.“

„Já to vím, je hezký to slyšet...“ Měla slzy na krajíčku. Sakra, sakra, sakra. „Ale já jsem tady, mám muže. Ale je to hezký...“ Všechno se v ní sevřelo. Najednou byla o pět let zpátky... Jednoho dne se rozhodla, že je na čase, aby se sešli bývalí spolužáci ze základní školy, a když viděla, že se k tomu celé roky nikdo nemá, vzala to do vlastních rukou. Vyhrabala staré adresy a napsala všem, co se chystá uskutečnit, a kdyby někdo o někom něco věděl, ať se jí ozve. A kdo by jí chtěl náhodou pomoci, tak ho jistě neodmítne. Během pár dnů se jí sešla docela slušná sbírka nových adres, pozdravů a zpráv, jak se kdo těší, ale ani slovo o tom, že by se někdo přidal. Nevadí, říkala si. Určitě to zvládnou, uklidňovala se. Jistě by to zvládla, ale najednou zavolal Igor, že ve dvou se to lépe táhne a že jí klidně bude dělat parťáka. Proč ne, řekla si. A hned první večer, kdy k ní přijel, to všechno začalo. Když ho uviděla za vrátky, ve chvíli se jí promítla skoro celá základní škola a ona si uvědomila, že žádnou vzpomínku spojenou s ním vlastně nemá. Až na jednu, které se potom oba zasmáli, ale uvědomili si, že kromě téhle drobné příhody se vlastně míjeli i přesto, že spolu chodili do jedné třídy.

„Teda ta facka,“ řekl a držel si tvář, „ta teda byla. Nevím, proč zrovna já jsem ji dostal,“ zapálil si cigaretu.

„Ty moc dobře víš proč,“ ušklíbla se. „To se vám líbilo, co, svlíkat nás v šatně, to jo.“ Viděla to jako včera, jak jí dva kluci drželi a Igor se jí snažil stáhnout sukni. Najednou jí vyletěla ruka, ani nevěděla jak...

„Ale stála za to,“ řekl Igor. „Pamatuju se, žeš měla růžový kalhotky.“ Zasmál se smíchem, který jí přimrazil k židli. „Klidně bych vydržel ještě jednu takovou facku.“

„Neříkej dvakrát. Ba ne, víš že jsem nikdy předtím ani potom nikomu facku nedala? Nevím, co by se muselo stát, abych na někoho vztáhla ruku.“ Napila se kafe.

„Třeba ti šáhnou pod sukni,“ řekl a díval se jí do očí. Tajil se jí dech, když se dívala do jeho hnědých očí. Sakra, co to je? Ptala se. Copak mě může takhle dostat? Cítila, jak se jí chvěje dech. Jeho krásné, bílé zuby se usmívaly a ona se topila v jeho očích... To bude práce, povzddechla si. Hod' se, holka, do klidu. Zase odjede a ty se zklidníš, jo? Napomínala se. Povídal jí o tom, jak se oženil, rozvedl, podruhé oženil a teď bydlí v paneláku a čekají miminko, ale asi se zase bude rozvádět...

„Fakt?“ zhodnotila všechno jedním slovem smutně i radostně zároveň. Byla naprosto zmatená svým chováním a nemohla pochopit svoje vlastní reakce. Vždyť je ženatej, takže tabu, děvče. Mohl by se ti nakrásně tisíckrát líbit.

„Víš, že já si, Oli, vůbec z té školy nepamatuju, jaká jsi byla? Ani jsem tě nějak neregistroval. Jo, v tý osmičce jo, v tý šatně, to se nedalo přehlédnout,“ smích, ach. „Jak je to možný, že jsem tě neviděl? Vždyť ty jsi musela být taková pěkná holka...“

„Copak jste měli zájem o holky? Měli jste na práci jiný věci než se dívat holkám do očí. Jo pod sukni, to jo.“

„Nech už toho,“ zamračil se a odhrnul pramínek vlasu, který jí sklouzl do čela.

„Tak jo, už je to promlčený,“ pokývla a nechala jeho ruku. Nemohla se pohnout.

„Víš, že jsi krásná žena?“ řekl najednou. To jí nikdy nikdo neřekl. Vůbec nikdo. Ani muž, se kterým strávila tři roky života, jí nikdy neřekl, že je krásná. Neřekl jí ani, že je hezká.

„Ale jdi,“ zvedla se a nesla hrnek do dřezu, aby neviděl, jak je v rozpacích. „Jsem obyčejná jako každá jiná holka.“

„Jsi krásná žena, to mi věř. A já se v tom vyznám.“ A byla v háji. Když potom odcházel a otvírala mu branku, vzal bez varování její ruku do své a ona ho bez varování políbila. A líтали v tom oba dva.

„Tak vidíš, proč se tomu pořád bráníš.“ Olivie sebou trhla, uvědomila si, kde je a kdy je.

„Nemá to smysl, je to pryč,“ lhala sama sobě.

„To si jenom namlouváš, sama tomu nevěříš. Panebože, Oli,...“

„Igore, je to pryč, je to pět let ...“

„Čtyři.“

„Nechytej mě za slovo. Víš, co ti chci říct, je to pryč a ...“

„Mně se neschováš, slíbilas, že se ozveš, a potom jsi poslala kazetu ze srazu, fotky, a ani slovo.“

„Cos čekal? Nemělo to význam, nechtěla jsem to dělat ještě těžší.“ I tak si prožívá peklo, když si na to vzpomene, ještě dnes cítí hořkou příchut' slz, které polykala na každém kroku. „Neschovávám se, ale pochop to, že to skončilo. Stalo se to, a je to pryč.“

„Pořád stejně tvrdohlavá jako tehdy,“ vzdychl si. „Holka, holka ...“

„Igore, proč jsi mi volal? Kvůli tomuhle rozhovoru jsi mohl ušetřit peníze. Nemá to význam.“ Uslyšela jeho známý posměšný povzdech.

„Kdy se uvidíme?“

„Co?“ vytřeštila oči.

„Kdy se uvidíme?“ zopakoval prostě otázku.

„Nemůžeme se vidět. Máš přece svoje povinnosti a nezapomeň, že jsem vdaná.“

„A to, že jsi vdaná, znamená, že se nemůžeš vidět s bývalým spolužákem?“

„Ne, to ne,“ koktala, ve skutečnosti si nepřála nic jiného tak, jako vidět ho... „To ne, ale...“

„Tak kdy?“

„Nejde to, Igore.“ Věděla, že by jí to jenom bolelo.

„Proč by to nešlo?“

„Bydlím přece daleko.“ Vymýšlela si nejrůznější výmluvy, ale předem věděla, že neobstojí. Ani nechtěla. Sama se ale bála, že by to asi skončilo tam, kde tehdy. Igor – ten Igor, jak jí pobláznil hlavu. A srdce. Jenže celé ty roky si nosila ten pocit s sebou. A s tím se nikdy nesetkala, nikdy předtím se jí to nestalo. Jak moc jí tenhle kluk přitahoval. Jak moc jí bylo tehdy hezky, po dlouhé době se cítila naprosto svobodná. Po dlouhé době měla vedle sebe chlapa, který jí poslouchal a přitahoval zároveň. Cítila jeho vůni, jeho ruce na své kůži, slyšela jeho slova, cítila jeho mužnou zarostlou náruč a znovu se do ní chtěla schoulit a vnímat tlukot jeho srdce. Jako tenkrát. Jako tenkrát ...

„Ale Oli, přece víš, že to není problém. Za půl druhý hodinky jsem u tebe.“

„Igore, co ode mě chceš?“ zeptala se přímo a hlas se jí třásl vzrušením. Musela si připustit, že ona sama by měla nutkání padnout mu kolem krku a... Na to, co spolu prožili, na to, co jí dal, na to se nezapomíná.

„Chci tě vidět.“

„Proč?“

„Proč ne?“

„Proč?“

„Prosím tě, to jsem ti tak odpornej, že mě nechceš už vidět nebo co? Tak to řekni na rovinu a je to.“

„To ne,“ zamrzelo jí, že se takhle odtáhl, cítila to z jeho hlasu. Moc mu chtěla říct, že je to všechno jinak, že její manželství byl útěk, že ho pořád miluje. „Ale...“

„Jsi samý ale, Olivie. Promiň, že jsem ti vůbec volal. Ahoj!“ Cvak. Než stačila cokoli říct, zavěsil. Koukala na přístroj a nevěřila tomu, co se právě stalo. Srdce jí bušilo v krku a nemohla se pomalu ani nadechnout. Takhle to přece nemůže skončit. Proč jsem tak pitomá? Vždyť mu o nic nejde, chce mě jenom vidět, je to pryč a jenom já se utápím ve vzpomínkách. Vdala jsem se, a co? Manželství sice na draka, ale to se stane... A on mi zavolá a já jsem na něj taková ... A přitom ... Konec úvah – nacvakala zprávu a odeslala: „Igore, kdy můžeš přijet? Proč jsi to najednou vzdal?“ Myslela, že se odpovědi nedočká, poprvé se doopravdy bála, že ho dočista ztratila. Displej na ni zablikal skoro okamžitě. Přijala hovor.

„Nevzdal, jenom jsem si uvědomil, že to nemá smysl.“

„Proč?“

„Protože ty si tam buduješ domov, a já ti motám hlavu romantikou, láskou a povídáním o tom, jak moc tě miluju. Zdálo se mi, že tě to otravuje ... Cože sis to rozmyslela?“

„Cítila jsem smutný tón v tvém hlase. Hele, Igore, připadá mi, že nevíš, co chceš ... Promiň.“

„Jestli jsi cítila smutek, potom jsi se trefila. Já vím, co chci, ale má to jeden háček – já chci tebe.“

„Víš, že to nejde.“

„Co by to nešlo. Jde všechno, co si dovedeš představit.“

„Ale tohle, to je nemožný. Jsi blázen, abys věřil tomu, že to může dopadnout tak, jak si představuješ. To je až moc romantický ...“

„Pokud jsi romantik, tak máš doma taky jednoho.“

„Hm, to jo,“ ohrnula spodní ret a představila si svého muže. Proč já si ho vlastně vzala, zamyslela se. „Cítím, že jsi smutnej, mrzí mě to.“

„Já jsem smutnej, ale to neřeš. Protože když to začneš řešit, dojdeš tam, kam já, nebudeš spát a budeš myslet na toho druhého, budeš přemýšlet, kde se stala chyba, ale naše cesty se nemíjí.“

„Víš, kolikrát jsem na tohle myslela?“ Najednou ucítila hrozně silnou, nesnesitelnou touhu mít ho, vlastnit ho a nepustit, on byl tehdy jedinej chlap, kterej ji dokázal opravdu udělat šťastnou.

„Na co?“

„Na to, jak se naše cesty minuly a jak jsme to všechno propásli a jak už je na všechno pozdě a jak jsem ti tohle všechno měla tenkrát říct... Igore,“ hlas se jí chvěl, jako už dlouho ne. „Já jsem tě nikdy nepřestala milovat.“

„Tak proč jsi se neozvala?“ Nechápal ani slovo.

„Věřila jsem, že to bude lepší. Měl jsi svoji rodinu a ... vždyť víš.“

„A bylo to pro tebe jednodušší?“

„Věděla jsem, že tě nemůžu mít, tak jsem to neřešila a ...“

„...a vdala se,“ skočil jí do úvahy. „A jsi šťastná?“

„Ne,“ odpověděla okamžitě, až se sama polekala svojí upřímností. „Nejsem, co bych to skrývala.“

„Tak vidíš, tak proč se bráníš setkání?“

„Nebráním,“ přiznala. „Ve skutečnosti si nic nepřejí víc.“

„Takže to byla maska?“ Ušklíbl se. „Ty řeči, že to nemá smysl ... Kam se schováváš? Co chceš získat?“

„Já ...“ slzy se jí rozběhly po tvářích a nemohla mluvit .

„Oli, ty pláčeš?“

„Ne,“ polkla tak nahlas...

„Proč teda nepláčeš?“

„Igore,“ rozesmála se a její oči i přes slzy byly šťastné. „Proč mě zlobíš? Co chci získat? Upřímně?“

„Jasně že upřímně. Buď aspoň jednou upřímná.“

„Tebe,“ vyhrkla a bylo jí úplně jedno, co si pomyslí. „Víš, já si nic jinýho tehdy nepřála, jen mít tebe a bylo mi jedno, jestli hned, nebo až pak. Ale vzdala jsem to, protože jsem nechtěla rozbít tvoje manželství ...“

„...který už tak stálo za prd. Výborně, tak to se povedlo. Proč jsem to tehdy nevěděl?“

„A co by se změnilo?“

„Hm,“ odmlčel se. „Asi nic. Tehdy.“

„A teď?“

„Nech to na jindy, máme si toho hodně co povídat.“ Slyšela jeho dech a viděla jeho úsměv.

„Víš, co bych si přála, Igore?“ Nečekala na odpověď. „Přála bych si, abych tě už nikdy neztratila.“

„Koukej, třeba je to blbý, co teď řeknu, ale mě nikdy neztratíš. Ani kdybychom se už nikdy neviděli, já tady pořád budu. Víš, jak to vnímám já? Hledal jsem, našel, ztratil, možná znovu našel... Jestli jsi romantik, tak to chápeš.“

„Jak se můžeš vůbec ptát ...“ Připadala si jako malá holka, podlamovala se jí kolena a srdce cítila až v krku. Víš ty sama, co chceš? – ptala se sama sebe. Ale moje manželství je pryč. Kolikrát si položila otázku, kam se vlastně hnala, proč tak pospíchala s vdáváním. Proč? Neví, třeba na to časem přijde a nebo k sobě bude upřímná ještě víc a podívá se nahé pravdě do obličejů...
„Jak teď vlastně vypadáš, Oli? Vlasy, oči, prsa, zadeček?“

„Jsem tak pořád nějak stejná, jen o pět let starší. Snad víš, jaký mám oči ne?“

„No,“ zamyslel se, „tak na oči jsi se mě ptát neměla. Je to trapný, ale nejsem si jistý.“

„To je vidět, na co jsi tehdy koukal.“

„Jdi ty. Hnědý?“

„Ne.“

„Koukám na tu kazetu ze srazu. Jsou krásné. Něžné, sexy...“

„Igore...“

„...usměvavé a ... modré.“

„Vidíš. Tak to jsem já.“

„Tak kdy se uvidíme?“

„Co si o mně myslíš?“ Olivíí lomcuje vztek.

„Nerozumím, jak to myslíš.“

„Obecně, celkově.“ Ale moc dobře víš, jak to myslím...

„Nemyslel bych si, že mi nebudeš chtít ukázat syna.“

„Ale já ti ho chci ukázat, ale nejde to u nás doma. Naši nechtěj, abys sem jezdil.“

„Tak nevím, jestli mám dítě s tebou, nebo s vašima. Asi s vašima. Sorry, ale není ti deset, abys je pořád takhle poslouchala...“

„Kdybych je poslouchala tak, jak říkáš, tak se s tebou nebudu vůbec bavit. Ale to není řešení a já chci věci řešit. Ještě jsi mi neodpověděl na otázku.“

„Ty tvoje otázky ...“

„Zajímá mě to.“

„Proč?“

„Jak proč, prostě zajímá.“

„Mému synovi je měsíc, a já ho ještě neviděl ...“

„Koukej, nakonec sám jsi od něj odešel...“

„Proč my se nemůžeme normálně bavit?“

„Bavíme se.“

„Nebavíme, posíláme si SMS, a to je rozdíl.“

„Jak se chceš bavit? Když jsem se chtěla bavit, tak jsi odešel. Prostě jsi mě měl pro zpestření a...“ Cítla, že to tak nebylo, ne jen proto, že jí o tom nesčíslelněkrát ujišťoval, ale prostě to cítila, že ta slova, co jí dával, byla úplně jiná, než jaká kdy od jiných mužů slyšela. To je ono, říkala si mockrát, vždycky, když se ráno probudila vedle Igora. To je ono, říkala si pokaždé, když vyřešili nějaký problém, aniž by se při tom pohádali. To je ono ...

Mockrát, často, na celý život ...

„Jak zpestření? Myslíš si, že bych se k tobě stěhoval kvůli tomu, abych si zašoustal? Mezi náma, jestli si myslíš, že jsi nějaká super milenka, tak to se pleteš. Že ti to chybí?“

„Nezlob se, ale jdu spát, na takovouhle debatu nemám náladu.“ Olivii se zatmělo před očima. To je celý Igor. Vždycky a všude. Myslí jenom na sex.

„To jsi celá ty, jak se bavím o sexu, jdeš spát.“

„Tak za prvý: Spánek je teď to jediný, co opravdu vyhledávám. Za druhý: Nebudu se s tebou bavit o tomhle, protože to nemá význam.“

„Utíkáš od tématu.“

„Já vím, že sex se mnou asi nebyl zrovna to, co by sis představoval ...“ Najednou byla v představách o rok zpátky, na rozvrzané posteli. Jen oni dva a spousta něžností, milých slov a všude rudé růže. Její zamilované růže a on byl schopen vykouzlit je kdykoli a kdekoli. Na cenu nekoukal. Pro něj mělo největší cenu, když ona z nich byla šťastná, a ty její oči... Často to říkával, jak krásné jsou její oči, když se smějou...

„Náhodou ti něco řeknu, mně se sex s tebou líbil. Líbila se mi ta tvoje cudnost. A jestli ti někdo říká, že jsi mizerná milenka, dej mu můj telefon a já mu vysvětlím, že on je ten, kdo to dělá blbě.“

„To je pocta.“

„Jsi skvělá milenka, jen trochu uzavřená.“

„Nech toho, jdu spát. Pět'a usnul, tak mám tak dvě hodinky ...“ Byla opravdu unavená takovou debatou. Nebylo jí ale vůbec nepříjemné na to vzpomínat. Tolik něžností dostala jenom od Igora. Tolik něhy a lásky a laskavosti. A nejen v sexu. To byl až poslední schůdek jejího štěstí ... Ale teď? To on tehdy všechno pošlapal a zadupal tak hluboko do země, že neměla nejmenší chuť to vyhrabávat. Obzvlášť po tom všem, co jí dokázal říct.

„Já to musel udělat...“

„Nic mi nevysvětľuj. Já jsem ti k tomu svoje řekla. Rozhodnul ses a šel jsi. Víš, že jsem vždycky chtěla, abys byl šťastnej. Jenom jsem myslela, že to bude se mnou. Tys byl po dlouhý době chlap, vedle kterýho jsem si připadala potřebná ...“

„... to jsi snad pořád, ne?“

„... a když jsem se konečně začala radovat, že mám to svoje štěstí, tak ty jsi mi ho zadupal pěkně hluboko do země. Ale já ti nic nevyčítám. Jen to říkám.“

„Chybí ti sex, co?“

„Mám teď spoustu jinejch starostí než myslet na tohle.“

„Nedělej se ...“ Byl neúnavněj. Nejen řečma, ale i činy. Ale teď to v ní vzbuzovalo spíš zlost než touhu.

„Jedinej chlap, kterýho mám teď po svým boku a kterýho miluju pro všechno na světě, je Pět'a. A tak to zůstane. Já chtěla tebe. A tys mi odešel.“ Cítla jak její zlost na něj roste, proč to takhle omílá? Proč si to kazí ještě víc?

„Já jsem pryč, ale neříkej, že na to nemáš chuť.“

„Umíš se bavit taky o něčem jiným?“ A dost .Už ani slovo. Olivie cítila, jak jí únava opustila a že se celá třese. Mít ho po ruce, asi by tu řádku zopakovala. A s jakou chutí...

„Taky ses o tom ráda bavila, nebo ne?“

„Nech toho, takováhle debata je o ničem. A ještě něco ti řeknu. Já byla s tebou opravdu šťastná. Po dlouhý době, jestli mi tenhle pocit vůbec kdy nějaký chlap dal. Vedle sebe chlapa, kterej se mi fakt líbí, víš sám, že jsme byli schopný povídat si o všem. A když si vzpomenu, jak jsme se navzájem ujišťovali, že je to napořád...“ Viděla před očima úplně živý obraz toho, jak seděli v kuchyni u stolu a on říkal, že jestli tady budou sedět za pět let a budou cítit alespoň polovinu toho, co teď, pak to stálo za to... A za dva týdny byl pryč. „Kolikrát já jsem vzpomínala na to naše první setkání po letech, tak rozpačitý ... A potom, co se dělo, mně bylo tak krásně. A věř

mi, že kdyby mi v srdci nezůstalo aspoň trošku toho hezkýho, neztratila bych s tebou ani slovo. Ale to si nechám schovaný jako vzpomínku na dobu, kdy jsem byla opravdu šťastná.“

„K tomu není co dodat. Co Pěťa?“

„Má bradu po tobě.“

„To není moc velká výhra. Hlavně že se poved od pasu dolu.“

„Poved se nám celej, ty chlape mizernej. Hele, řekni mi něco: Lituješ něčeho ve svém životě?“

„Lituju? Dobrá otázka. Lituju všeho a ničeho.“

„Tomu nerozumím.“

„Lituju toho, že jsem se do tebe zamiloval a pak to takhle posral, a lituju toho, že jsem ... to je jedno.“

„Dopověz.“

„Nechci se o tom bavit. Je to pryč a nemá to už význam.“

„Jak chceš. Věř mi, že jsem se s tebou po tom, cos odešel, opravdu nechtěla bavit a nechtěla tě vidět. Potom, cos mi dokázal říct...“ Opravdu si myslela, že už nikdy s ním neztratí ani slovo, potom, co jí dokázal napsat (A ještě napsat, neuráčil se ani, aby jí to řekl do očí. Ale to bylo ono – do očí by jí to nikdy neřekl.), že mu není jasný, proč by ho uváděla jako otce, on si to nepřeje, zní to blbě – napsal – ale nevidí důvod to udělat ... A kdoví, jestli prý je vůbec jeho. Jestli si je Oli jistá, že není nějakého zahradníka ... Pak se mu to dítě budeš muset dokázat. Udělal jsem ti dítě a utekl – takhle to vidí ostatní. Ať mě uvedeš, nebo neuvedeš jako otce, byl jsem jedinej, kdo to dítě s tebou chtěl. A teď za to holt zaplatím. Ale neboj se – o svý peníze nepřijdeš, na někom si musíš vylepšit rodinný rozpočet. Jedno pořekadlo říká – za dobrotu na žebrotu. Hodí se sice jen zpola, ale i tak – vytvoř mu dobrý podmínky, protože jinak požádám o převzetí péče. Teď ruším styk, uvidíme se u soudu. Ještě něco – nejlepší je, že než jsem tě poznal, tak jsem neplatil žádný alimenty, a teď budu platit dvoje. Žena se chce rozvést a ty jsi v jiném stavu. To je super, ne...?“

A po pár dnech s znovu ozval: „Promiň, ale na matriku s tebou nepůjdu, neřekl jsem, že ti to podepíšu. Je složitý ti to vysvětlovat po telefonu. Slíbil jsem ženě, že už tě nechci a dítě taky ne. Každou chvíli mi dává sežrat, že jsi těhotná a že jsem jí byl nevěrný. Stačí ti to? A pokud jde o lásku, miluju tě pořád. Víím, že jsem ti zkazil zbytek života, ale byla jsi u toho taky, tak jsme za to zodpovědní oba dva. Je jednoduchý z toho obviňovat jenom mě.“

Ale Olivie ho neobviňovala, vždyť byla ráda, že bude mít miminko ...

„Navíc máš, co jsi chtěla – miminko, po kterým jsi tak toužila. A já jsem teď pro posměch ostatním... Chudáčku. Pořád na tebe ale myslím a mrzí mě...“

Kecy a zase jenom kecy ... A pár dnů před porodem otočil úplně: „Volal jsem na matriku a teď tam kvůli tomu otcovství vůbec nemusím. Až se to narodí, tak tam samozřejmě zajdem, samozřejmě platit budu. Stejně bude lepší, když se bude jmenovat po tobě, nebo jsi jiného názoru...?“

Samozřejmě že nejsem jiného názoru. Ještě aby se tak jmenovalo miminko po tobě ...

„Já víím...“

„Myslím, že některý slova jsem si nezasloužila vůbec a tak moc mě to bolelo, že jsem řekla, že ti je nikdy neodpustím.“

„Já víím...“

„Nic nevíš, kdybys věděl, tak bys to nikdy neřekl.“

„Nebud' nepřátelská.“

„Kdybych byla nepřátelská, vypínám telefon.“

„Hele, Oli, nechci, aby to znělo nějak podležavě, ale já na tebe myslím každý den a rád bych vrátil ty idiotský řeči, který jsem říkal, když jsem odcházel. Ale to nejde, tak se ti alespoň moc omlouvám a prosím tě promiň!!!“

„Hele, promiň, promiň – vztek mě už přešel, a že jsem ho měla pořádně, ale nikdy ti to nezapomenu. Protože tak, jak jsi to udělal, se to opravdu nedělá. A navíc našim ani nelez na oči – utekl jsi jako malej kluk...“

„Chceš to na rovinu, tak jo. Neměl jsem se stěhovat k vašim, jsou to hodný lidi, ale já tam prostě nepatřím. Nezlob se, ale poslouchat, kolik tvůj táta už vydělal a kolik stál barák a kolik vám oběma dal, ... to se nedá vydržet. A jestli to chceš vědět, já jsem tě nepřestal milovat, jenom jsem to podělal.“

„Schovej si řeči o lásce.“ (Au) „Na to jsi měl myslet dřív.“ (Je to pomatený – dva lidi se milují, a stejně spolu nemůžou být.) „Stejně to nevrátíš a máš rodinu, za kterou jsi odešel, doufám, že jsi šťastnej. A i když teď klekneš na kolena, stejně se nic nezmění. My spolu už nebudeme. Nikdo tě nenutil, abys tu zůstal, ale mohl jsi se aspoň jako chlap rozloučit. Zbaběle jsi utekl. Hlavně před našima.“

„Utekl jsem nejenom před vašima, ale kvůli dalším věcem. Kvůli tobě ani dítěti to nebylo. Mám teď spoustu problémů a nemám peníze a hledám práci a musím se nechat živit od ženy atd. Ty věci se táhnou jako med.“

„Víš, mě by zajímalo, co si o našich myslíš. Mám pocit, že si myslíš, že jsou asi úplně hloupí. Tohle si ale od tebe nezasloužili.“

„Kdybych mohl, vrátím čas, ale ne k našemu rozchodu, ale o osm a půl roku. Bud' ráda, že vaše máš. Já to štěstí nemám. Můj fotr je kapitola sama pro sebe. Nemluvil jsem s ním už osm let. A ani po tom netoužím. Takže co si myslím já o vašich, to je úplně fuk, hlavně že jsou na vás hodný.“

„To jo, hodný jsou a moc mi pomáhaj. Protože když jsem to nejvíc potřebovala, byla jsem sama. To je potom těžký. Ale teď mám Pěťu, a to je to nejcennější, co mám.“

„Takže teď už to asi chápeš. Máš kluka a určitě si neumíš představit, že bys od něj odešla. A já to mám na dvě strany – strašně rád bych byl u vás, ale taky u svého syna. Tak babo rad.“

„Tohle je ale tvůj problém. My jsme spokojený, je to těžký, ale zvládneme to. A navíc, já jsem to opravdu chápala, je mi jasný, že je to těžký odejít od vlastního dítěte. Nejsem bez citu, jak sis asi myslel, když jsi mi dokola opakoval, že to já nemůžu nikdy pochopit, když vlastní dítě nemám.“

Zase jasný obrázek – viděla Igorův prázdný pohled, kterým se jí snažil něco říct, ale z jeho úst nevyšla ani hláska. Až po předlouhé době, kdy naléhala a byla skoro hysterická, z něj vypadlo: „Vím, že miluju tebe a nevím, jestli jsem se rozhodl správně. Mám pocit, že jsem klukovi zničil dětství a že mu to nemůžu nikdy nahradit. Mám v hlavě hrozný zmatek a nemůžu ho srovnat. Moc tě miluju a moc se teď trápím. A vůbec se ti nemůžu kouknout do očí. Hrozně se mi po synovi stýská a je mi jen a jen smutno. Je to jiná láska než k tobě. To nemůžeš pochopit ...“ Chudinka Igor. Olivie s ním neměla ani kapku soucitu. Snad to ani nečekal. Několikrát se přesvědčila, že ji neodhadl v jejích reakcích. Jako když jí oznámil, že odchází, seděla na kuchyňské lince a dívala se mu do očí. Stál tam, hlavu svěšenou mezi rameny a dělal na ni psí oči. „Víš, Olí, moc tě miluju, ale vracím se za svým synem...“

Řekla mu na to jediné; že jestli teď odejde, ať už se sem nevrací. Překvapilo ho to. „A to je všechno, co mi řekneš?“ ptal se tehdy. Na otázku – co čekal – odpověděl, že aspoň hysterickéj záchvat nebo pár facek... „Moje žena by to udělala ...“

„Jenže já nejsem tvoje žena...“

„Co doma? Co žena? Nebo už jsi rozvedenej?“

„Nejsem a není to tak jednoduchý. Teď nemám práci a musí mě živit ona.“

„To máš teda blbý.“ Olivie se chtěla zasmát, vysmát se mu, stejně mu nevěřila.

„Pořád dokola poslouchám, jakej jsem hajzl, když jsem jí pořád říkal, že další dítě už nechci, a teď ty ho máš...“

„No a? Mám ho já, ne?“ Navíc, dodala pro sebe, možná nakonec lepší, že ho mám sama, asi bychom se neshodli ve výchově. Stačí jeho syn, je to tak rozmazlený dítě, že by tomu ani nevěřila, kdyby to sama nezažila, ale... udělal si to on sám. Jenže on to jedinej nevidí. Škoda mluvit.

„A ještě horší by bylo, kdyby to byla holka... To bych s ní nevydržel vůbec...“

„Hele, Igore, mě tohle vůbec nezajímá. To jsou vaše věci...“

„Tak proč jsi se na ni ptala, když tě to nezajímá?“

„Ani nevím. Tak kdy se přijedeš podívat?“

„Nevím, musím si udělat čas.“

„Aha,“ taková je tvoje potřeba vidět svého syna ... Musíš si udělat čas ... A já si dělala pomalu výčitky svědomí, jaká jsem zlá a protivná. První dny po tom, co přišli z porodnice, pomalu nedělala nic jiného, než že seděla a myslela na Igora. Na to, jak mu asi je, když ví, že má syna, a neviděl ho a kdoví jestli ho uvidí, měla sto chutí obhajovat ho, jak ho to musí bolet, ty neurčitý pocity, ta myšlenka na miminko, který je jeho, a vlastně není ... Moc ho chtěla vidět a sdílet tu radost s ním. Moc se jí stýskalo po jeho objetí. Po objetí obecně, jak by se ráda přitulila, jak ráda by cítila lidskou kůži pod svými prsty. Na okamžik na všechna ta jeho slova zapoměla a bylo jí moc smutno, stýskalo se jí, mrzelo ji to. Po tvářích jí utíkaly velikánské slzy a v krku cítila hořko, někde uvnitř jí to svíralo a páliło. Ale potom si zase vzpomněla na všechna ta slova, touha byla ta tam.

„No tak jo, až si uděláš čas, ozvi se.“

A teď tu sedí v křesle, kolíbá ten svůj raneček a cítí spokojenost a úlevu z toho, že se tomu všemu dokázala postavit a podívat do očí, že se nezalekla a vydržela, že byla statečná a neponížila se před ním, aby ho prosila, že nebyla hysterická a stála pevně na nohou. Najednou není nic tolik důležité a všechno, co se jí kdy přihodilo a třeba jí i zlomilo, je teď k smíchu. Ustála to. A i když šrámy byly hluboké, zbyly jen malé jizvy. A na bolest se už dávno zapomnělo. Kolíbá ho a zpívá mu další ukolébavku, často vymyšlenou, ale od srdíčka, a po tvářích se jí koulejí slzy jako hrachy. Jsou to slzy štěstí. Štěstí, které nás potkává, může mít různou podobu. Vždycky věděla, že toho ke štěstí moc nepotřebuje – vždycky chtěla lásku. Lásku čistou a opravdovou. Vždycky chtěla, aby ji někdo miloval. Je pravda, že je hodně lidí, kteří ji mají rádi. Ví, že pravá hodnota je úplně jinde než ve výstříhu. Ta pravá člověčí hodnota většinou vůbec není vidět. Taky už ví, že je podezřelý, když někdo za večer řekne nejmíň desetkrát, že ji miluje. Má mu věřit? Nemá? Radši ne. Bojí se, že nemůže být upřímný ten, který umí pojmenovat vnitřní pocit. Je to zážrak – to, co jí tady leží v klíně, je její největší výhra v životě. Její Pěťa je její život, a určitě to tak cítí každá máma – radši za něj bude dýchat, jen ať ho nic nebolí a netrápí. Ať se jí v životě stalo cokoli a ať to jakkoli bolelo, je to pryč a musí žít tím, co je teď, protože to malé tělíčko ji potřebuje. Potřebuje mít veselou a klidnou a vyrovnanou maminku. Když nemá tatínka, musí mu dát máma za dva. A kdoví, až bude větší, určitě se jednou zeptá na tátu, ale to se vyřeší pak. Zatím je na to ještě dost času a my si musíme užívat každý den tak, jak přichází, a ne myslet na to, co bude až ...

Literární spolek LIS při Městské knihovně v Jičíně při autorském čtení 21. března 2003.
Zleva stojí Eva Jebavá, Jana Benešová, Pavel Zeman, Václav Franc, Václav Teslík a Josef Jindra,
zleva sedí Zlata Zákoutská, Monika Eberlová a Jarmila Novotná.